

De vernieuwde enquête naar de arbeidskrachten (EAK) in 2021

- Astrid Depickere en Anja Termote -

n° 20

ANALYSE

06.2023

De vernieuwde enquête naar de arbeidskrachten (EAK) in 2021

Waarom werd de EAK vernieuwd?

Welke wijzigingen werden er doorgevoerd?

Wat zijn de gevolgen van die vernieuwingen op de werkgelegenheid, werkloosheid en arbeidsduur?

Astrid Depickere en Anja Termote

ABSTRACT

Deze analyse gaat dieper in op de wijzigingen aan de vragenlijst van de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) die Statbel in 2021 doorvoerde. De aanpassingen aan de vragenlijst zijn het gevolg van een nieuw Europees kaderreglement ([EU-verordening 2019/1700](#)) dat van toepassing is op de dataverzameling van verschillende enquêtes in het domein van sociale statistieken. Dit kaderreglement voorziet voor de Enquête naar de Arbeidskrachten in een herziening van de variabelenlijst en een meer uniforme manier van meten van bepaalde essentiële concepten, zoals het arbeidsmarktstatuut of de arbeidsduur. Dit alles heeft tot doel de vergelijkbaarheid tussen de EU-lidstaten te verhogen.

De wijzigingen in vergelijking met de oude vragenlijst zijn divers. Zo werden een aantal variabelen geschrapt omdat ze minder relevant geworden zijn of omdat de informatie beschikbaar is in administratieve bronnen. Andere, nieuwe vragen, werden toegevoegd. Soms werd de volgorde van vragen of de frequentie van bevraging (jaarbasis versus kwartaalbasis) aangepast. In een aantal gevallen werd ook de formulering van bestaande vragen gewijzigd of werden de antwoordmodaliteiten aangepast.

Een essentieel onderdeel van de nieuwe vragenlijst is de meting van het arbeidsmarktstatuut (werkend, werkloos, niet-actief). Via het nieuwe kaderreglement wordt deze meting in overeenstemming gebracht met de aangepaste operationele definities van werkgelegenheid en werkloosheid van het Internationaal Arbeidsbureau (IAB). Daarnaast streeft Eurostat, de statistische dienst van de Europese Unie, naar meer inputharmonisatie door het wettelijk opleggen van flowcharts. Die moeten garanderen dat de verschillende EU-lidstaten de essentiële concepten die het arbeidsmarktstatuut bepalen, op exact dezelfde manier interpreteren en meten.

Een tweede belangrijk onderdeel van de vragenlijst is het blok dat tot doel heeft de arbeidsduur te meten. Ook hier werden belangrijke wijzigingen doorgevoerd, die opnieuw tot doel hebben een meer uniforme meting te garanderen tussen de verschillende EU-lidstaten en aldus tot resultaten te komen die beter vergelijkbaar zijn op Europees vlak.

Aangezien er werd verwacht dat de implementatie van deze nieuwe definities en meting zou leiden tot breuken in de reeksen van enkele belangrijke EAK-indicatoren, besloot Statbel in 2020 een pilootenquête te organiseren om zicht te krijgen op de omvang van deze breuken. Bij deze pilootenquête lag de nadruk op de module op basis waarvan het arbeidsmarktstatuut gemeten wordt en de module die de afwezigheden en de arbeidsduur meet. De pilootenquête was bovendien cruciaal voor het testen van de vernieuwde tools en werkprocessen en ze te introduceren bij de enquêteurs.

Statbel voerde een voor Eurostat verplichte backcasting uit voor een aantal reeksen beleidsrelevante indicatoren. Die breukvrije reeksen vanaf 2009 werden aan Eurostat bezorgd en werden op de Eurostat website gepubliceerd, met daarnaast ook de vroegere reeksen (historische reeksen). Statbel daarentegen besliste om, gezien het beperkte verschil, de reeksen niet te herzien op haar website maar om duiding te geven over het effect van bepaalde wijzigingen.

Als gevolg van de gewijzigde EAK-vragenlijst is er voor alle indicatoren een breuk in de resultaten van 2021. De nieuwe werkgelegenheids- en werkloosheidsdefinities hebben een negatieve impact op het aantal werkenden en zorgen voor een lichte stijging van het aantal werklozen. De nieuwe meting van afwezigheden en arbeidsduur doen de gemiddelde effectieve arbeidsduur per week dalen met anderhalf tot twee uur.

INHOUD

1	INLEIDING	4
2	ONTWIKKELING VAN DE NIEUWE VRAGENLIJST EN DE PILOOTENQUÊTE	6
2.1	Praktische implementatie en vragenlijstontwikkeling	6
2.2	Pilootenquête	7
2.3	Overgang van de oude naar de nieuwe vragenlijst voor de reguliere enquête	9
3	NIEUWE VRAGENLIJST 2021: DOORGEVOERDE WIJZIGINGEN	10
3.1	Algemeen	10
3.2	Wijzigingen in de definities van werkgelegenheid en werkloosheid	11
3.2.1	Werkenden	11
3.2.2	Werklozen	11
3.2.3	Wijzigingen in de meting van de arbeidsduur	12
4	BREUK IN DE EAK-RESULTATEN ALS GEVOLG VAN DE NIEUWE METING IN 2021	13
4.1	Breuk in de werkgelegenheids- en werkloosheidsresultaten	13
4.1.1	Vergelijking resultaten van de pilootenquête en de reguliere enquête	13
4.1.2	Backcasting werkgelegenheids- en werkloosheidsindicatoren	16
4.1.3	Nationale cijfers: geen herziening	20
4.2	Breuk in de resultaten over de arbeidsduur	22
4.2.1	Vergelijking resultaten van de pilootenquête en de reguliere enquête	22
4.2.2	Vergelijking resultaten 2021 met de officiële resultaten van de vorige jaren	25
5	CONCLUSIE	29
	Bijlage 1: Vorige en huidige definities van werkgelegenheid en werkloosheid	30
	Bijlage 2: Schattingen en betrouwbaarheidsintervallen reguliere survey (2 waves) versus piloot survey 2020 (alle kwartalen) (x1000)	33

1 Inleiding

De Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) (of de Labour Force Survey (LFS) in het Engels) is een enquête bij huishoudens die het aantal werkenden, werklozen en inactieven meet volgens internationaal vergelijkbare definities, samen met de kenmerken van deze groepen. Deze enquête wordt ook in de andere EU-lidstaten uitgevoerd en wordt gecoördineerd door de statistische dienst van de Europese Unie, EUROSTAT. In België is Statbel verantwoordelijk voor de uitvoering en verwerking van de EAK en de verspreiding van de resultaten.

De Belgische EAK wordt uitgevoerd sinds 1983 en heeft in de loop der jaren diverse kleine en grotere wijzigingen ondergaan. Een eerste grote methodologische wijziging deed zich voor in 1999 toen werd overgegaan van een bevraging met betrekking tot één referentieweek die in de lente viel naar een continue bevraging. De overgang naar een continue bevraging wil zeggen dat de steekproef gelijkmatig verdeeld is over alle weken van het jaar. Deze continue enquête werd aan de statistische instituten van de Europese Unie opgelegd door Verordening (EG) nr. 577/98 van de Raad van 9 maart 1998 betreffende de organisatie van een steekproefenquête naar de arbeidskrachten in de Gemeenschap.

Tussen 1999 en 2016 bleven de inhoud en de methodologie van de Belgische Labour Force Survey vrij stabiel. Er waren wel kleinere wijzigingen aan de vragenlijst, er werd overgeschakeld van een PAPI- (Pen-and-Paper Personal Interview) naar een CAPI- (Computer Assisted Personal Interviewing) dataverzameling en sommige nomenclaturen (zoals de NACE-, ISCO- en ISCED-nomenclatuur¹) werden herzien.

Een tweede grote methodologische hervorming werd doorgevoerd in 2017. Toen werd overgeschakeld naar een infrajaarlijks roterend panel, werd een mixed-modedataverzameling ingevoerd en werd de weegmethode herzien². Er waren verschillende redenen voor deze hervorming, waaronder het anticiperen op de grondige hervorming en modernisering van de sociale statistieken waar op Europees vlak werd aan gewerkt. Sinds 2010 werd immers een nieuwe kaderverordening over Integrated European Social Statistics (IESS) voorbereid, dat in 2021 in voege zou treden. Eén van de verplichtingen in die nieuwe kaderverordening zou een infrajaarlijks paneldesign voor LFS zijn. Door het vervroegd overschakelen van een cross-sectioneel design, waarbij elke respondent slechts eenmaal bevraagd wordt, naar een paneldesign, waarbij elke respondent op meerdere tijdstippen bevraagd wordt, kon tegelijk ook ingespeeld worden op nieuwe behoeften van gebruikers (arbeidsmarkttransities). Daarnaast kon de kwaliteit van de enquête verbeterd worden (minder grote fluctuaties) en kwam er mede dankzij de overgang naar een mixed-modedataverzameling budgettaire ruimte vrij om de steekproef op kwartaalbasis aanzienlijk te verhogen.

Een volgende stap in de uitvoering van het nieuw Europees kaderreglement ([EU-verordening 2019/1700](#)) dat in 2021 in voege trad, was de vernieuwing van de vragenlijst. Dat kaderreglement voorziet voor de Enquête naar de Arbeidskrachten immers een volledige herziening van de variabelenlijst en een meer uniforme manier van meten van bepaalde essentiële concepten, zoals het arbeidsmarktstatuut of de arbeidsduur, hetgeen tot doel heeft de vergelijkbaarheid op Europees niveau te verhogen. Naast de herziening van de inhoud van de vragenlijst werden ook de tools voor de inzameling van de gegevens en het beheer van het veldwerk herzien.

Eén van de belangrijkste elementen van de herziening van de vragenlijst is de implementatie van de nieuwe operationele definitie van werkgelegenheid en werkloosheid, zoals vastgelegd in de 19de ICLS³-resolutie enerzijds, en de verbetering van de meting van de arbeidsduur anderzijds. Aangezien werd verwacht dat de implementatie van deze nieuwe definities en meting zou leiden tot breuken in de reeksen van enkele belangrijke EAK-indicatoren, besloot Statbel een pilootenquête te houden die het mogelijk zou maken inzicht te krijgen in de omvang van deze breuken. Bij deze pilootenquête lag de nadruk op de module op basis waarvan het

1 NACE= the Statistical classification of economic activities in the European Community. ISCO= The International Standard Classification of Occupations. ISCED= International Standard Classification of Education.

2 Zie Anja Termote en Astrid Depickere, De hervormde enquête naar de arbeidskrachten in 2017, https://statbel.fgov.be/sites/default/files/Over_Statbel_FR/Analyse_eak_2017_nl_20181220.pdf

3 ICLS= International Conference of Labour Statisticians

arbeidsmarktstatuut (werkend, werkloos, niet-actief) bepaald wordt en de module die de afwezigheden en de arbeidsduur meet. De pilootenquête was ook bedoeld om als basis te dienen voor de berekening van backcastingfactoren voor een aantal reeksen beleidsrelevante indicatoren. Die factoren moesten aan Eurostat bezorgd worden om breukvrije reeksen te kunnen publiceren vanaf 2009. De pilootenquête werd bovendien als cruciaal beschouwd voor het testen van de herziene tools en werkprocessen en ze te introduceren bij de enquêteurs.

In deze analyse wordt eerst het praktische proces van de uitvoering van de pilootenquête en de ontwikkeling van de nieuwe tools voor gegevensverzameling beschreven. Ook zal worden ingegaan op de invloed van de uitbraak van de COVID-pandemie op de oorspronkelijke plannen. In een tweede deel gaan we dieper in op de aangebrachte wijzigingen. In een derde deel proberen we het effect van de nieuwe meting op de werkgelegenheid en werkloosheid enerzijds en op de arbeidsduur anderzijds in te schatten.

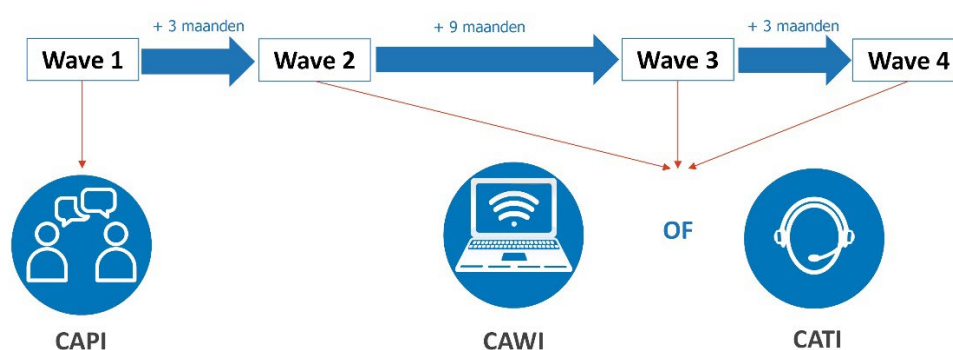
2 Ontwikkeling van de nieuwe vragenlijst en de pilootenquête

2.1 Praktische implementatie en vragenlijstontwikkeling

Tot 2016 was de Belgische Labour Force Survey een cross-sectionele enquête waarbij elke respondent slechts eenmaal bevroegd werd via een face-to-facebevraging (CAPI)⁴. Uitzonderlijk, namelijk wanneer het huishouden enkel uit personen van 65 jaar en ouder bestond waarvan niemand meer werkte, werd ook een telefonische bevraging (CATI) toegestaan. Hierbij werden dezelfde tools gebruikt als bij de CAPI-bevraging.

In 2017 werd de Belgische LFS een panelenquête met een 2(2)2 design waarbij respondenten twee opeenvolgende kwartalen bevroegd worden, daarna twee kwartalen niet bevroegd worden en daarna opnieuw twee kwartalen wel bevroegd worden. Voor de inzameling van de gegevens werd een mixed-modataverzameling geïntroduceerd waarbij de respondenten in de eerste wave (= eerste bevraging) face to face via CAPI bevroegd worden en in de daaropvolgende waves via internet (CAWI) of telefoon (CATI). Dit wordt hieronder schematisch voorgesteld

Schema 1: Mixed-modataverzameling bij een paneldesign 2(2)2

In de zomer van 2019 gingen de voorbereidingen van start voor de ontwikkeling van de nieuwe vragenlijst en de nieuwe enquête tools. Tot 2020 werden de vragenlijsten geprogrammeerd in Blaise 4 software. Voor de nieuwe vragenlijsten werd overgestapt naar Blaise 5 software die beter geschikt is voor de programmatie van een mixed-modataverzameling.

In de praktijk is er een vrij groot verschil tussen de CAPI-vragenlijst die voor de eerste wave (= eerste bevraging) gebruikt wordt en de CAWI/CATI-vragenlijst die gebruikt wordt voor de opvolgbevragingen. Dit komt voornamelijk door het feit dat een aantal vragen uitsluitend in de eerste bevraging aan bod komen (=toepassing van de *wave approach*⁵) en door de combinatie met *dependent interviewing* waarbij informatie uit eerdere interviews gebruikt wordt en waarbij de formulering en routing van de vragen aangepast worden aan die reeds beschikbare informatie.

Een bijkomende complexiteit is dat de vragenlijst beschikbaar moet zijn in 4 talen: de 3 landstalen (Frans, Nederlands en Duits) en het Engels. Bovendien wordt de formulering van de vragen aangepast wanneer iemand anders antwoordt in plaats van de respondent (= proxy). Dit alles maakt het proces van vragenlijstontwikkeling en testing vrij zwaar.

⁴ CAPI= Computer Assisted Personal Interviewing, CATI= Computer Assisted Telephone Interviewing, CAWI=Computer Assisted Web Interviewing.

⁵ Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen kern- (of kwartaal-) variabelen en structurele (of jaarlijkse) variabelen. Waar de kernvariabelen bij elke bevraging worden ingezameld, worden de structurele variabelen enkel tijdens het eerste interview bevroegd.

2.2 Pilootenquête

In 2019 bereidde Statbel een pilootenquête voor die in 2020 werd uitgevoerd. De doelstellingen van de pilootenquête waren de volgende:

- het uitgebreid testen van de nieuwe veldwerktools op technisch vlak;
- het testen van de nieuwe vragen om te zien of ze op de juiste manier geïnterpreteerd worden door de enquêteurs en de respondenten;
- inzicht krijgen in de omvang van de breuken, vooral deze als gevolg van de gewijzigde operationele definities van werkloosheid en werkgelegenheid en de nieuwe meting van de arbeidsduur;
- als basis dienen voor de berekening van backcastingfactoren voor een aantal indicatoren waarvoor Eurostat breukvrije reeksen wil publiceren vanaf 2009.

Vooraf voor de laatste twee doelstellingen was het noodzakelijk om een voldoende grote steekproef te hebben. Statbel besliste om de pilootenquête in de 4 kwartalen van 2020 uit te voeren met een steekproef die onafhankelijk was van de reguliere steekproef. De respondenten zouden gedurende 2 waves bevestigd worden, zodat zowel de CAPI- als CATI/CAWI-tools konden getest worden. De pilootenquête werd zoveel mogelijk in dezelfde omstandigheden uitgevoerd als de reguliere enquête om zo vergelijkbaar mogelijke resultaten te bekomen. Daarom werd ook de steekproef volgens dezelfde methodologie en binnen dezelfde primaire PSU's⁶ getrokken als de reguliere enquête en werd dezelfde kalibratiemethode toegepast (zie verder).

De steekproefgrootte van deze 'testrotatiegroepen'⁷ bedroeg ongeveer 1/4de van de grootte van een rotatiegroep in de reguliere enquête (tabel 1).

Tabel 1: geschatte netto steekproefgrootte (aantal huishoudens) per kwartaal - 2020

	Wave 1	Wave 2	Wave 3	Wave 4
Reguliere EAK	4.700	4.012	3.611	3.250
Pilootenquête	1.200	1.000	-	-

Aangezien we de pilootenquête vooral wilden gebruiken voor het evalueren van de impact van de nieuwe operationele definities van werkloosheid en werkgelegenheid enerzijds en de nieuwe meting van de arbeidsduur anderzijds, lag de klemtoon van de pilootenquête op deze 2 modules. Bij de lancering van de pilootenquête begin 2020, startten we met een beperkte vragenlijst die voornamelijk de huishoudvragen en de vragen voor het afleiden van het arbeidsmarktstatuut en de arbeidsduur bevatte. Op die manier kon de werklast voor het ontwikkelen en testen van de nieuwe tools gespreid worden. Nieuwe modules werden geleidelijk aan toegevoegd en in het vierde kwartaal van 2020 kon de volledige CAPI-vragenlijst getest worden op het terrein. Ook de volledige CAWI/CATI-vragenlijst was tegen het einde van 2020 volledig klaar.

De pilootenquête startte begin 2020 met het face to face bevragen van de respondenten in wave 1, net zoals de reguliere enquête. Maar met de uitbraak van COVID-19 ging België midden maart in lockdown en kon geen enkel interview nog via face-to-facebevraging doorgaan. Dit gold zowel voor de pilootenquête als voor de reguliere enquête. Wanneer de enquêteurs het telefoonnummer van de te bevragen huishoudens konden vinden (bv. online of door een briefje in de bus te stoppen met de vraag hen telefonisch te contacteren) mochten ze de interviews telefonisch doen. Op die manier kon het veldwerk verdergezet worden maar de responsgraden daalden niettemin aanzienlijk. De opvolgbevestigingen konden, net zoals vóór de COVID-19-crisis, op een normale manier blijven doorgaan via telefoon (CATI) of internet (CAWI). Voor de pilootenquête ging de eerste

⁶ Primaire Sampling Unit of Primaire SteekproefEenheid (PSE). Het gaat om de zogenaamde wijken of statistische secties.

⁷ De nieuwe steekproef die elk kwartaal start met een eerste bevestiging wordt een rotatiegroep genoemd.

opvolgbevraging door in het tweede kwartaal van 2020, het betrof de tweede bevraging van de in het eerste kwartaal gestarte huishoudens van de pilootenquête. In het eerste kwartaal was er dus geen CATI/CAWI bevraging.

In tabel 2 worden de responscijfers weergegeven gedurende de 4 kwartalen van 2020 en dit zowel voor de pilootenquête als voor de reguliere enquête. De bovenste helft van de tabel bevat de cijfers uitgedrukt in termen van het aantal huishoudens, terwijl de onderste tabel informatie geeft over het aantal individuele respondenten dat deelgenomen heeft aan de enquête. Doordat de bevraging op niveau van huishoudens gebeurt, wordt de respons doorgaans uitgedrukt als het percentage deelnemende huishoudens ten opzichte van het totaal aantal geselecteerde huishoudens in de steekproef (of, in geval van een opvolgwave, ten opzichte van het aantal huishoudens dat aan de voorgaande wave heeft deelgenomen).

Terwijl het percentage respons op de eerste wave van de reguliere enquête in de periode 2017-2019 gemiddeld 72% bedroeg, daalde dit in 2020 tot een gemiddelde van 64% over de 4 kwartalen heen. Deze daling deed zich voor bij zowel de pilootenquête als bij de reguliere enquête, maar vooral naar het einde van het jaar toe daalde de respons nog een paar procent in de pilootenquête, terwijl dat niet het geval was in de reguliere enquête. Wanneer we vervolgens naar de respons op de eerste opvolgwave (i.e. wave 2) kijken, dan blijkt de respons binnen de reguliere enquête vergelijkbaar met de cijfers van de jaren ervoor en zelfs iets hoger. Bij de pilootenquête zien we echter merkkelijk lagere responscijfers op de opvolgwave.

Deze lagere responscijfers zorgden ervoor dat we voor de pilootenquête niet de vooropgestelde steekproefaantallen behaalden en een steekproef bekwamen die ongeveer 15% lager was, hetgeen een negatief effect had op de precisie van de schattingen en de kans op toevallige steekproeffluctuaties groter maakte.

Tabel 2: Reponscijfers op niveau van de huishoudens en individuen (pilotenquête versus reguliere enquête) – eerste 4 kwartalen van 2020.

Aantal responderende huishoudens								
	Pilotenquête				Reguliere enquête			
	wave 1	responsgraad	wave 2	responsgraad	wave 1	responsgraad	wave 2	responsgraad
2020T1	1.056	65%			4.445	66%		
2020T2	1.037	64%	864	82%	4.308	64%	3.902	88%
2020T3	1.019	63%	878	85%	4.140	62%	3.820	89%
2020T4	972	60%	855	84%	4.230	63%	3.727	90%
Totaal	4.084		2.597		17.123		11.449	
Aantal responderende individuen								
	Pilotenquête				Reguliere enquête			
	wave 1	responsgraad	wave 2	responsgraad	wave 1	responsgraad	wave 2	responsgraad
2020T1	2.432	64%			10.671	65%		
2020T2	2.383	63%	2.010	81%	9.966	63%	9.293	86%
2020T3	2.373	62%	2.061	86%	9.686	60%	8.709	87%
2020T4	2.239	59%	2.012	84%	9.796	63%	8.701	89%
Totaal	9.427		6.083		40.119		26.703	

Om de resultaten op basis van de pilootenquête te kunnen vergelijken met deze van de reguliere enquête werd dezelfde kalibratiemethode toegepast op zowel de gegevens van de pilootenquête als op een substeekproef van de reguliere enquête, die beperkt was tot dezelfde 2 waves als in de pilootenquête.⁸ Dit opnieuw met de bedoeling tot zoveel mogelijk vergelijkbare steekproeven te komen bij het analyseren van de resultaten (zie verder).

2.3 Overgang van de oude naar de nieuwe vragenlijst voor de reguliere enquête

Op het einde van het vierde kwartaal van 2020 liep de pilootenquête af en werden de nieuwe vragenlijst en de nieuwe tools geïntegreerd in de reguliere enquête. Dit is weergegeven in schema 2. Voor de respondenten die in het vierde kwartaal van 2019 of in 2020 deelnamen aan de reguliere enquête betekende dit dat ze voor één of meerdere opvolgbevragingen moesten overstappen naar de nieuwe CAWI/CATI-vragenlijst. Aangezien de CAWI/CATI-toepassingen gebruik maken van vooraf ingevulde informatie uit de vorige waves, moesten er enkele specifieke oplossingen ontwikkeld worden om de overgang van de oude vragenlijst naar de nieuwe vragenlijst mogelijk te maken, zowel voor de rotatiegroepen die overgingen van de oude CAPI naar de nieuwe CAWI/CATI (de rotatiegroepen in de 2de wave in 2021) of van de oude CAWI/CATI naar de nieuwe CAWI/CATI (de rotatiegroepen in de derde of vierde wave in 2021).

Schema 2: schematische voorstelling van de rotatiegroepen van de reguliere en de pilootenquête in 2020 en 2021

Rotatiegroep	2020T1	2020T2	2020T3	2020T4	2021T1	2021T2	2021T3	2021T4
RG14	w4							
RG15	w3	w4						
RG16	-	w3	w4					
RG17	-	-	w3	w4				
RG18	w2	-	-	w3	w4 nieuw			
RG19	w1	w2	-	-	w3 nieuw	w4 nieuw		
RG20		w1	w2	-	-	w3 nieuw	w4 nieuw	
RG21			w1	w2	-	-	w3 nieuw	w4 nieuw
RG22				w1	w2 nieuw	-	-	w3 nieuw
RG23					w1 nieuw	w2 nieuw	-	-
RG24						w1 nieuw	w2 nieuw	-
RG19 piloot	w1 piloot	w2 piloot	STOP	-				
RG20 piloot		w1 piloot	w2 piloot	STOP				
RG21 piloot			w1 piloot	w2 piloot	STOP			
RG22 piloot				w1 piloot	STOP			

⁸ Info over de kalibratiemethode is te vinden in Anja Termote en Astrid Depickere, De hervormde enquête naar de arbeidskrachten in 2017, https://statbel.fgov.be/sites/default/files/Over_Statbel_FR/Analyse_eak_2017_nl_20181220.pdf

3 Nieuwe vragenlijst 2021: doorgevoerde wijzigingen

3.1 Algemeen

Zoals reeds aangegeven, zijn de aanpassingen aan de EAK-vragenlijst het gevolg van een nieuw Europees kaderreglement ([EU-verordening 2019/1700](#)) dat van toepassing is op de dataverzameling van verschillende enquêtes in het domein van sociale statistieken. Dit kaderreglement voorziet voor de Enquête naar de Arbeidskrachten een herziening van de variabelenlijst en een meer uniforme manier van meten van bepaalde essentiële concepten, zoals het arbeidsmarktstatuut of de arbeidsduur. Dit heeft tot doel de vergelijkbaarheid op Europees niveau te verhogen.

De wijzigingen in vergelijking met de oude vragenlijst zijn divers. Zo werden een aantal variabelen geschrapt omdat ze minder relevant geworden zijn (bv. de duur in aantal uren van het gevolgde onderwijs), omdat de informatie beschikbaar is in administratieve bronnen (bv. het loon) of omdat ze via het panel kunnen berekend worden (bv. het sociaal-economisch statuut van een jaar geleden). Andere, nieuwe vragen, werden toegevoegd (bv. vragen over afwezigheden op het werk). Soms werd de volgorde van de vragen of de frequentie van bevraging (jaarbasis versus kwartaalbasis) aangepast. In een aantal gevallen werd ook de formulering van een bestaande vraag gewijzigd of werden de antwoordmodaliteiten aangepast, doch er werd getracht dit tot een minimum te beperken. De vragenlijst die vanaf 2021 in voege is, is terug te vinden op <https://statbel.fgov.be/nl/themas/werk-opleiding/arbeidsmarkt/werkgelegenheid-en-werkloosheid#documents>

De implementatie van de nieuwe EAK-vragenlijst ging gepaard met een gewijzigde meting van het arbeidsmarktstatuut. Via het nieuwe kaderreglement werd deze meting in overeenstemming gebracht met de aangepaste operationele definities van werkgelegenheid en werkloosheid van het Internationaal Arbeidsbureau (IAB) of the International Labour Organization (ILO) (zie verder onder 3.2). Daarnaast streeft Eurostat, de statistische dienst van de Europese Unie, naar meer inputharmonisatie via het wettelijk opleggen van flowcharts die moeten garanderen dat de verschillende EU-lidstaten de essentiële concepten die het arbeidsmarktstatuut bepalen, op exact dezelfde manier interpreteren en meten (zie annex II van uitvoeringsverordening EU 2019/2240). Eurostat stelde voor dit vragenblok ook een modelvragenlijst ter beschikking die de EU-lidstaten zoveel mogelijk dienen te volgen. Statbel heeft die modelvragenlijst vanaf 2021 volledig gevolgd.

Een tweede belangrijk onderdeel van de vragenlijst is het blok dat tot doel heeft de arbeidsduur te meten. Ook hier werden belangrijke wijzigingen doorgevoerd, die opnieuw tot doel hebben om een meer uniforme meting te garanderen tussen de verschillende EU-lidstaten en aldus tot resultaten te komen die beter vergelijkbaar zijn op Europees vlak. Ook die modelvragenlijst werd door Statbel zoveel mogelijk gevolgd.

Hierna gaan we dieper in op de veranderingen in de meting van het arbeidsmarktstatuut (punt 3.2) en op de veranderingen in de meting van de arbeidsduur (punt 3.3). Daarna komt de breuk in de resultaten als gevolg van de nieuwe meting aan bod (in respectievelijk punten 4.1 en 4.2).

3.2 Wijzigingen in de definities van werkgelegenheid en werkloosheid

De [uitvoeringsverordening \(EU\) 2019/2240](#) van de Commissie van 16 december 2019 legt de nieuwe definities van werkenden en werklozen vast. In bijlage 1 worden de huidige en vorige definities van werkgelegenheid en werkloosheid weergegeven.

Hieronder worden de belangrijkste wijzigingen beschreven.

3.2.1 Werkenden

Wat de werkgelegenheid betreft, werden in de Belgische EAK van 1999 tot en met 2020 alle personen met een job die tijdelijk afwezig waren tijdens de referentieweek als werkend opgenomen, behalve de personen in volledige loopbaanonderbreking (of tijdskrediet) langer dan drie maanden en dit vanaf 2001. Personen die tijdelijk afwezig waren omwille van tijdelijke werkloosheid werden als werkend beschouwd, los van de duur van de afwezigheid.

Vanaf 2021 zijn er wijzigingen aangebracht in de classificatie van personen met een job die afwezig zijn in de referentieweek. Het gaat meer specifiek om wijzigingen in het arbeidsmarktstatuut (IAB-statuut of statuut volgens de definities van het Internationaal Arbeidsbureau) van personen in tijdelijke werkloosheid, personen in ouderschapsverlof en personen die seizoenarbeid verrichten. Vooral die eerste wijziging heeft belangrijke gevolgen, zeker in tijden van crisis. Volgens de nieuwe operationele IAB-definitie worden personen die afwezig zijn om 'andere redenen', waaronder ook tijdelijke werkloosheid valt, enkel tot de werkenden gerekend indien ze maximaal drie maanden afwezig zijn. Dit betekent dat personen die langer dan drie maanden voltijds tijdelijk werkloos zijn, vanaf 2021 niet langer bij de werkenden gerekend worden, hetgeen gezien de COVID-19-crisis een belangrijke invloed heeft op de werkgelegenheids- en werkloosheidsgraad van 2021. In 2021 waren gemiddeld 40.000 personen langer dan drie maanden tijdelijk werkloos. Vroeger zouden ze als werkend beschouwd geweest zijn, nu werden 5.000 van hen bij de IAB-werklozen en 35.000 bij de inactieve bevolking geclassificeerd. De meeste van die langdurig tijdelijk werklozen vallen dus onder de inactieven, in de meeste gevallen omdat ze niet actief naar werk zoeken. Een andere reden is dat ze niet beschikbaar zijn om binnen de twee weken te beginnen werken. Actief naar werk zoeken én beschikbaar zijn, zijn immers twee criteria om als IAB-werkloos beschouwd te worden.

Personen in ouderschapsverlof worden tot de werkenden gerekend, behalve als ze geen loon of uitkering van de RVA ontvangen én langer dan drie maanden in ouderschapsverlof (zullen) zijn.

Seizoenarbeiders buiten het seizoen worden enkel als werkend beschouwd als ze buiten het seizoen nog regelmatig taken of klussen (bv. onderhoudswerken) uitvoeren voor hun job of hun bedrijf.

3.2.2 Werklozen

Wat de meting van het aantal werklozen betreft, werd de vraagstelling gewijzigd en werd een actualisatie van de zoekmethoden doorgevoerd. Verschillend met vroeger is dat er vanaf 2021 geen passieve methodes (zoals het afwachten van de resultaten van een wervingsexamen) meer opgenomen worden in de lijst met zoekmethodes. Enkel als de respondent antwoordt dat hij/zij geen van de opgesomde (actieve) zoekmethodes gehanteerd heeft, wordt de respondent beschouwd als 'passief zoekend naar een job' en daardoor dus niet als IAB-werkloos. De IAB-definitie van werkloos impliceert immers dat men actief op zoek moet zijn naar een job.

3.2.3 Wijzigingen in de meting van de arbeidsduur

Analyses van de arbeidsduurresultaten van verschillende landen brachten in het verleden grote meetverschillen naar voor, wat de interpretatie en vergelijking van de resultaten bemoeilijkten. Daarom ontwikkelde Eurostat in samenwerking met de lidstaten een modelvragenlijst voor een uniforme meting van afwezigheden en arbeidsduur. Het uiteindelijke doel was het beter meten van het effectief aantal gewerkte uren tijdens de referentieweek in de hoofdjob (= kernvariabele HWACTUAL). Om vergelijkbare resultaten met andere landen te bekomen, volgde Statbel zoveel mogelijk de modelvragenlijst. In vergelijking met de vroegere vragen over arbeidsduur die tot en met 2020 gesteld werden, is de nieuwe module veel langer en is ze opgebouwd uit verschillende submodules. Dit zijn de belangrijkste wijzigingen die in 2021 werden doorgevoerd:

- De volgorde van de vragen werd omgedraaid. Tot en met 2020 was dit de volgorde van de belangrijkste arbeidsduurvariabelen:
 - effectieve arbeidsduur → overuren → gewoonlijke arbeidsduur → contractuele arbeidsduur.
 - Vanaf 2021 is de volgorde volledig omgewisseld: contractuele arbeidsduur → gewoonlijke arbeidsduur → overuren → effectieve arbeidsduur.
- De formulering van de vragen werd aangepast en voor het eerst werden herinneringen (reminders) aan feestdagen toegevoegd in de vragenlijst zelf. Wanneer er in de referentieweek een feestdag viel, wordt nu aan de vraag het volgende toegevoegd (indien relevant): *Hou er rekening mee dat er op [datumfeestdag] een feestdag was.*
 - Er worden meer gedetailleerde vragen gesteld, vooral over afwezigheden tijdens de referentieweek waarin de respondent gewerkt heeft. Tot en met 2020 bevatte de EAK 8 vragen over arbeidsduur. In 2021 bevat de EAK-vragenlijst 21 vragen over arbeidsduur, maar de 21 vragen zijn nooit allemaal van toepassing op één enkele respondent. Naast vragen over dagen of halve dagen afwezigheid omwille van vakantie of een feestdag, ziekte of een ongeval of andere redenen, vraagt Statbel ook naar afwezigheden wegens tijdelijke werkloosheid (overmacht of economische redenen). Die laatste categorie was een belangrijke reden van afwezigheid tijdens de COVID-19-crisis. In de data die naar Eurostat gestuurd worden, zijn afwezigheden wegens tijdelijke werkloosheid opgenomen bij de andere redenen van afwezigheid, in onze nationale publicatie worden ze apart vermeld, naast de categorie 'andere redenen'. In 2021 bevatte de EAK-vragenlijst ook 2 'COVID-vragen' over arbeidsduur. Indien het verschil tussen het aantal effectief gewerkte uren en het aantal gewoonlijk gewerkte uren meer dan 4 uren betrof, vroegen we of dit te maken had met de situatie veroorzaakt door het coronavirus (variabelen ACT2 en ACT3). In 2022 werden deze vragen opnieuw weggelaten omdat ze minder relevant geworden waren.
 - Het maximum aantal werkuren dat geantwoord kan worden was 97u tot en met 2020 en 95u vanaf 2021.

4 Breuk in de EAK-resultaten als gevolg van de nieuwe meting in 2021

4.1 Breuk in de werkgelegenheids- en werkloosheidsresultaten

Zoals hierboven aangehaald, vormde de nieuwe meting van het arbeidsmarktstatuut een belangrijk onderdeel van de implementatie van de nieuwe vragenlijst. Hieronder brengen we verslag uit van hoe we de impact van de nieuwe meting op de werkgelegenheids- en werkloosheidsindicatoren hebben proberen in kaart te brengen. Deze analyse was ook nodig voor de berekening van backcastingfactoren die door de verschillende lidstaten aan Eurostat geleverd dienden te worden voor 14 reeksen beleidsrelevante indicatoren, voor de periode vanaf 2009⁹. Deze reeksen werden eind 2021 gepubliceerd door Eurostat, naast de vroegere reeksen (historische reeksen).

In eerste instantie gingen we na in hoeverre we voor dit backcastingproject de gegevens van de pilootenquête konden gebruiken, maar al gauw bleken deze ontoereikend te zijn om te dienen als basis voor een herziening van reeksen die teruggingen tot in 2009. Uiteindelijk werd gekozen voor een aanpak waarbij de oude reeksen slechts minimaal herzien werden op basis van een aantal concreet meetbare wijzigingen in de definitie van het arbeidsmarktstatuut, zoals beschreven onder punt 3.3. Het is deze laatste aanpak die het best de precieze impact van de nieuwe meting op de bestaande indicatoren verduidelijkt.

4.1.1 Vergelijking resultaten van de pilootenquête en de reguliere enquête

In dit onderdeel bekijken we de schattingen van het arbeidsmarktstatuut op basis van de pilootenquête en vergelijken we die met de schattingen uit de reguliere enquête die in 2020 nog gebaseerd was op de oude vragenlijst. Zoals vermeld, werd voor de pilootenquête dezelfde methodologie gebruikt als in de reguliere enquête, met de bedoeling om zoveel mogelijk het zuivere effect van de verschillende metingen in kaart te kunnen brengen. Omdat de pilootenquête uit slechts 2 waves bestond, betekende het ook dat we de vergelijking met de reguliere enquête dienden te doen op basis van identieke waves.

Daarnaast hielden we ook al rekening met één specifiek element uit de gewijzigde werkgelegenheidsdefinitie, namelijk de classificatie van personen die afwezig waren omwille van tijdelijke werkloosheid met een duur van meer dan drie maanden¹⁰. In normale tijden is deze groep verwaarloosbaar klein en kan ze amper een impact hebben op de meting van het arbeidsmarktstatuut. Maar in 2020 zorgden de COVID-19-pandemie en de daarmee gepaard gaande overheidsmaatregelen plots voor een uitzonderlijke stijging van het aantal tijdelijk werklozen, waarbij voor een aanzienlijk deel van hen de duur langer was dan drie maanden. Terwijl deze groep volgens de oude definities bij de werkenden geplaatst werd, was dit volgens de nieuwe definitie niet langer het geval. Een strikte toepassing van de nieuwe operationele definitie impliceerde dat die personen niet meer als werkend werden beschouwd, maar als inactief of werkloos, afhankelijk van hun beschikbaarheid voor een job en het al dan niet zoeken naar een andere job.

Wanneer we de reguliere enquête van 2020 wilden vergelijken met de pilootenquête die in 2020 parallel liep aan de reguliere enquête was het belangrijk om specifiek te kijken naar die groep van tijdelijk werklozen met een duur van meer dan drie maanden, omdat deze groep in 2020 plots uitzonderlijk groot werd en juist daardoor een grote impact had op de meting van het arbeidsmarktstatuut. De oude vragenlijst, zoals die in 2020 binnen de reguliere enquête gebruikt werd, bevatte een meting van het aantal personen in een systeem van tijdelijke werkloosheid, maar peilde niet naar de duur ervan. Toch was het belangrijk een schatting te kunnen maken van

⁹ Het gaat om het aantal werkenden naar geslacht en vier leeftijdsgroepen (15-24 jaar, 25-64 jaar, 20-64 jaar en 65+) en het aantal werklozen naar geslacht en drie leeftijdsgroepen (15-24 jaar, 25-64 jaar en 65+). Voor meer info, zie https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=EU_labour_force_survey_-_correction_for_breaks_in_time_series

¹⁰ België kent sinds lang een systeem van tijdelijke werkloosheid, hetzij 'tijdelijke werkloosheid wegens overmacht', hetzij 'tijdelijke werkloosheid wegens economische redenen'. In de periode 2020-2022 kon tijdelijke werkloosheid die verband hield met het coronavirus beschouwd worden als tijdelijke werkloosheid wegens overmacht. Zie <https://www.rva.be/werkgevers/tijdelijke-werkloosheid/tijdelijke-werkloosheid-wegens-de-coronapandemie-of-de-oorlog-in-oekraïne-overgangsregeling-vanaf-01.07.2022#:~:text=Vanaf%2001.07.2022%20gelden%20terug,wordt%20in%20zijn%20normale%20betekenis.>

het aandeel van tijdelijke werklozen dat een duur van 3 maand overschreed om de impact ervan op de meting van het arbeidsmarkstatuut te kunnen inschatten. Aanvankelijk voorzag de nieuwe vragenlijst, zoals ze voor de pilootenquête ontwikkeld was, geen afzonderlijke meting van tijdelijke werkloosheid, noch van de duur ervan. Omdat in de loop van 2020 duidelijk werd dat dit een belangrijke categorie zou vormen, werd dit aangepast in de nieuwe vragenlijst vanaf 2021. Daardoor bezitten we vanaf 2021 wel informatie die toelaat om specifiek na te gaan wie gedurende de referentieweek in een systeem van tijdelijke werkloosheid zat en of dit al meer dan drie maanden het geval was. Samen met cijfers van de RVA over het aantal personen dat in die periode gebruik gemaakt hebben van het systeem van tijdelijke werkloosheid konden we voor de verschillende kwartalen van 2020 een schatting maken van het aantal tijdelijk werklozen met een duur van meer dan drie maanden (zie ook verder onder 4.1.2).

Op basis van deze elementen pasten we bij de vergelijking van de resultaten van de reguliere enquête versus de pilootenquête reeds een correctie toe op de cijfers van de reguliere enquête, zodat die vergelijking al uitgezuiverd zou zijn voor het effect van die langdurige tijdelijke werkloosheid in 2020. Het resultaat van die vergelijking wordt weergegeven in tabel 3, die de schattingen weergeeft van het aantal werkenden en het aantal werklozen, opgesplitst volgens leeftijdsgroep en geslacht. Merk op dat deze cijfers afwijken van de officiële indicatoren omwille van de hierboven aangehaalde redenen (zijnde de correctie voor langdurige tijdelijke werkloosheid en het gebruik van een steekproef bestaande uit 2 waves in plaats van 4). De meest rechtse kolom geeft het verschil weer tussen de twee schattingen en geeft aan of dit verschil significant is of niet. Om deze significantie te evalueren werd gekeken naar het al dan niet overlappen van de betrouwbaarheidsintervallen op een significantieniveau van 95%, respectievelijk 99%. De exacte betrouwbaarheidsintervallen zijn terug te vinden in bijlage 2.

Als we kijken naar het algemene niveau van werkgelegenheid voor de bevolking van 20-64 jaar, zien we dat het verschil tussen de twee schattingen significant is op een betrouwbaarheidsniveau van 95%, maar niet op een niveau van 99%. Verrassend genoeg is het verschil in het totale cijfer vrijwel geheel toe te schrijven aan het vrij grote verschil in de werkgelegenheid van vrouwen. Bij de mannen is het verschil veel kleiner en niet significant.

De cijfers over de werkloosheid geven een gelijkaardig beeld. Opnieuw zien we een significant verschil tussen de schattingen van de reguliere enquête en de pilootenquête als we kijken naar het algemene niveau van werkloosheid voor de bevolking van 15-64 jaar. Maar als we kijken naar de uitsplitsing naar geslacht, zien we alleen een significant verschil in de werkloosheid van vrouwen.

Tabel 3: Schattingen van het aantal werkenden en werklozen volgens de reguliere enquête en de pilootenquête -2020 (alle kwartalen) (x 1.000)

		Schatting reguliere enquête Beperkte steekproef + nieuwe definitie toegepast	Schatting piloottenquête	Vershil
Aantal werkenden	Totaal 20-64	4.579	4.458	121*
	Mannen 20-64	2.431	2.419	12
	Vrouwen 20-64	2.148	2.039	109**
	Totaal 15-24	301	319	-18
	Mannen 15-24	171	191	-21
	Vrouwen 15-24	131	128	3
	Totaal 25-64	4.320	4.204	115*
	Mannen 25-64	2.284	2.271	13
	Vrouwen 25-64	2.036	1.933	102**
Aantal werklozen	Totaal 15-64	313	375	-63*
	Mannen 15-64	177	190	-12
	Vrouwen 15-64	135	186	-50**
	Totaal 15-24	61	84	-23*
	Mannen 15-24	33	51	-17*
	Vrouwen 15-24	28	34	-6
	Totaal 25-64	251	291	-39
	Mannen 25-64	144	139	5
	Vrouwen 25-64	107	152	-45**

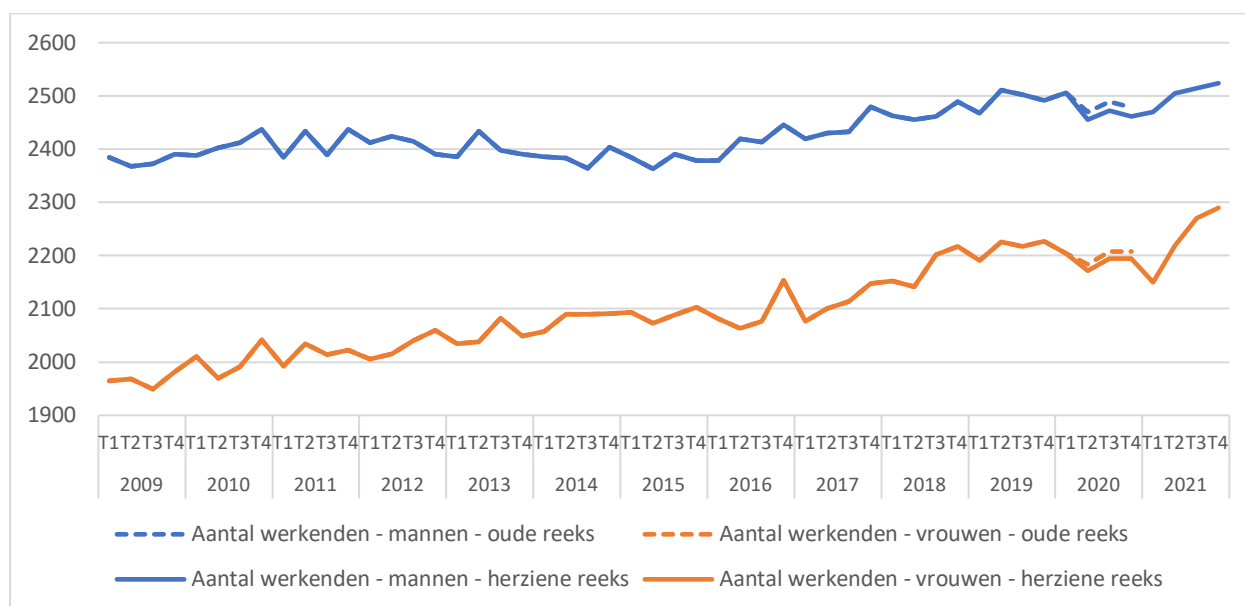
* 95% significantie; ** 99% significantie

We konden geen verklaring vinden waarom de vergelijking tussen de reguliere enquête en de pilootenquête dermate verschillende resultaten opleverde voor mannen en vrouwen, dus we vermoeden dat het een combinatie moet zijn van een gewijzigde meting en toevalsfluctuaties. We mogen niet vergeten dat vanaf eind maart de dataverzameling ernstig werd verstoord door de COVID-19-pandemie waardoor de manier van bevragen anders verliep dan voorzien (telefonisch in plaats van face to face) en daarnaast zorgde het ook voor een lagere respons en bijgevolg een kleinere steekproef.

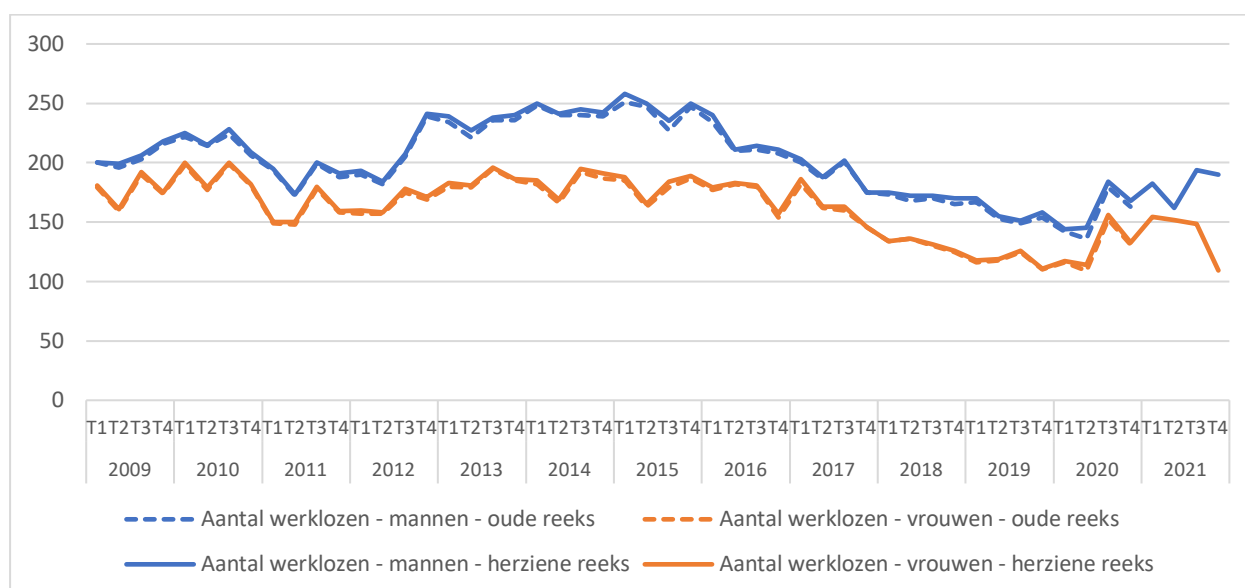
4.1.2 Backcasting werkgelegenheids- en werkloosheidsindicatoren

Gezien deze moeilijk te verklaren resultaten uit de pilootenquête en in het bijzonder de grote verschillen tussen mannen en vrouwen, leek het ons niet aangewezen om op basis daarvan de reeksen uit het verleden te herzien, zoals oorspronkelijk voorzien was. In plaats daarvan hebben we geprobeerd om de impact van de voornaamste wijzigingen aan de operationele definitie van het arbeidsmarktstatuut op te splitsen in verschillende onderdelen en vervolgens per onderdeel de impact in kaart te brengen. Deze informatie hebben we gebruikt om een beperkte backcasting te doen van de reeksen sinds 2009. Voor de periode 2009-2019 bleef de herziening beperkt tot de werkloosheidscijfers. Voor de werkgelegenheid werd alleen het cijfer van 2020 herzien. Deze herziene reeksen werden aan Eurostat geleverd in het kader van het backcastingproject van Eurostat.

Grafiek 2: Aantal werkenden (x 1000) van 20-64 jaar volgens geslacht: oude versus herziene reeksen (T1 2009 – T4 2021)

Grafiek 3: Aantal werklozen (x 1000) van 15-64 jaar volgens geslacht: oude versus herziene reeksen (T1 2009 – T4 2021)

In 3.2 werd een overzicht gegeven van de voornaamste wijzigingen aan de definities van werk en werkloosheid die relevant zijn binnen onze nationale context. Voor wat betreft de werkenden gaat het voornamelijk om de classificatie van personen met een job die niet gewerkt hebben tijdens de volledige referentieweek, in het bijzonder de volgende drie categorieën: (1) *voltijds tijdelijk werklozen met een duur langer dan drie maanden*, (2) *personen in ouderschapsverlof zonder loon of uitkering van de RVA én langer dan drie maanden* en (3) *seizoenarbeiders buiten het seizoen*. Op basis van de gegevens van de pilootenquête en de nieuwe reguliere enquête vanaf 2021 konden we concluderen dat de impact van die laatste twee categorieën verwaarloosbaar klein was. Het is vooral de categorie tijdelijk werklozen die zorgt voor een breuk tussen de resultaten van 2020 en 2021, ook al blijft die breuk op jaarbasis (nog vrij) beperkt.

Dezelfde drie categorieën spelen eveneens een rol bij de meting van het aantal werklozen. Wanneer men niet tot de werkenden behoort, is men logischerwijs ofwel werkloos, ofwel inactief. Daarnaast is er nog een vierde factor voor het bepalen of iemand werkloos of inactief is, namelijk het type zoekmethode dat gebruikt wordt wanneer men op zoek is naar een job. In de nieuwe definitie over werklozen wordt geen rekening meer gehouden met *passieve zoekmethoden*.

Hieronder beschrijven we op welke manier we voor die verschillende vier componenten zijn nagegaan welke impact ze hebben gehad op de meting van het arbeidsmarktstatuut voor en na de hervorming in 2021.

4.1.2.1 Tijdelijke werkloosheid met een duur van meer dan drie maanden: herziening werkgelegenheid en werkloosheid 2020

Hierboven werd al kort weergegeven hoe we op basis van informatie uit de reguliere enquête vanaf 2021, in combinatie met de cijfers van de RVA, geprobeerd hebben een schatting te maken van het aantal personen dat in 2020 in een systeem van tijdelijke werkloosheid zat gedurende meer dan drie opeenvolgende maanden. Hier wordt de gehanteerde methode meer in detail toegelicht.

Om de reeksen van 2020 te kunnen corrigeren hadden we nood aan een schatting van twee specifieke componenten.

- In de eerste plaats hadden we een schatting nodig van het aantal langdurig tijdelijke werklozen per kwartaal van 2020. Daarvoor vertrokken we van het totaal aantal tijdelijk werklozen dat gedurende de hele referentieweek afwezig geweest was (niet gewerkt had), zoals dit in de oude vragenlijst gemeten werd door variabele q22. Voor deze groep dienden we vervolgens te bepalen hoe groot het aandeel was van diegenen voor wie de duur van die tijdelijke werkloosheid langer was dan drie opeenvolgende maanden. Hiervoor baseerden we ons op de cijfers van de eerste kwartalen van 2021 (waarin nog steeds veel gebruik gemaakt werd van het systeem van tijdelijke werkloosheid), samen met de administratieve cijfers van de RVA¹¹ die herberekend werden zodanig dat ze de EAK-definitie zoveel mogelijk benaderden¹². Deze aanpak werd per maand toegepast en vervolgens omgezet naar aantallen per kwartaal. Zo werd er ook rekening mee gehouden dat, gezien de start van de eerste lockdown in maart 2020 en de uitbreiding van het systeem van tijdelijke werkloosheid kort daarna, de duur van drie maanden ten vroegste bereikt kon worden in juni 2020.
- Vervolgens diende bepaald te worden welk aandeel van deze personen, die volgens de oude definitie werkten, volgens de nieuwe definitie inactief of werkloos zouden zijn. Opnieuw gebruikten we de reguliere enquête 2021 om deze aandelen voor 2020 te schatten. Dezelfde aanpak werd gevolgd om correcties toe te passen op de uitsplitsingen naar leeftijdsgroep en geslacht (d.w.z. de waargenomen verhoudingen uit 2021 gebruiken en deze toepassen op de gegevens voor 2020).

Deze schattingen werden gebruikt om de cijfers van de 4 kwartalen van 2020 te corrigeren voor zowel de werkenden als de werklozen (en bijgevolg ook de inactieven).

11 Statbel dankt Michiel Segaert van de RVA voor het ter beschikking stellen van op maat aangemaakte cijfers over tijdelijke werkloosheid en ouderschapsverlof.

12 Een belangrijk verschil tussen de meting van de RVA en die van de EAK is dat het bij de laatste gaat om schattingen van gemiddelde aantallen binnen een kwartaal, gebaseerd op metingen in elk van de 13 referentieweken van dat kwartaal. Bij de RVA-cijfers gaat het om totale volumes van personen die binnen een bepaalde referentieperiode (bv. een maand of een kwartaal) gebruik gemaakt hebben van het systeem van tijdelijke werkloosheid.

4.1.2.2 Correctie voor passieve zoekmethoden: herziening werkloosheid 2009-2020

Een belangrijke wijziging in de meting van het aantal werklozen heeft betrekking op de gewijzigde antwoordcategorieën bij de vraag over de manier van zoeken naar een job. Vanaf 2021 worden passieve zoekmethoden niet meer in de lijst met zoekmethoden opgenomen. Alleen wanneer de respondent nu antwoordt dat hij/zij geen van de genoemde (actieve) zoekmethoden heeft gebruikt, wordt de respondent beschouwd als 'passief op zoek naar een baan' en dus niet als IAB-werkloos. Tot 2020 bevatte de lijst met zoekmethoden in de Belgische LFS een aantal passieve zoekmethoden en een categorie 'geen initiatief genomen'. Deze passieve zoekmethoden waren:

- U heeft gewacht op een aanbod van de VDAB, Actiris, Forem of ADG of van de lokale werkwinkel
- U heeft gewacht op een aanbieding van een kantoor voor uitzendarbeid, werving en selectie, van een PWA
- U heeft de resultaten afgewacht van een wervingsexamen

Door het schrappen van deze passieve zoekmethoden uit de lijst met zoekmethoden in 2021 kunnen we ervan uitgaan dat het aantal passieve werkzoekenden is afgenomen. In de eerste drie kwartalen van 2021 waren er gemiddeld 4.000 beschikbare werkzoekenden die verklaarden geen van de vermelde (actieve) zoekmethoden te hebben gebruikt. In 2020 verklaarden een gelijk aantal van 4.000 beschikbare werkzoekenden geen van de vermelde (actieve + passieve) zoekmethoden te hebben gebruikt (d.w.z. geen initiatief genomen om te zoeken), maar bijna 6.000 personen haalden daarnaast nog één van de opgesomde 3 passieve zoekmethoden aan.

Op basis van de veronderstelling dat respondenten die werk zoeken en beschikbaar zijn voor werk maar alleen passieve zoekmethoden rapporteren in 2009-2020, hoogstwaarschijnlijk een actieve zoekmethode zouden hebben gerapporteerd mochten zij de huidige lijst met zoekmethoden aangeboden hebben gekregen, hebben we een kleine herziening doorgevoerd van het aantal werklozen voor de periode 2009-2020. Dit leidde tot een lichte stijging van het aantal werklozen.

4.1.2.3 Ouderschapsverlof: geen correcties

In België is de maximale duur van betaald voltijds ouderschapsverlof 4 maanden per kind. Deze 4 maanden kunnen worden opgedeeld in perioden van één maand of veelvouden daarvan. In het verleden werden personen met ouderschapsverlof bij de werkenden gerekend wanneer de totale duur van het ouderschapsverlof maximaal drie maanden bedroeg, ongeacht of zij een loon of een uitkering ontvingen.

Volgens de nieuwe operationele definitie van werkgelegenheid worden alle personen met ouderschapsverlof als werkend beschouwd, tenzij ze geen enkel loon of uitkering van RVA ontvangen én langer dan drie maanden met ouderschapsverlof zijn (of zullen zijn). Op basis van de resultaten van onze pilootbevraging in 2020 en de resultaten van de reguliere bevraging van de eerste vier kwartalen van 2021 bedraagt het aantal personen in ouderschapsverlof voor meer dan drie maanden én zonder loon of RVA-uitkering minder dan 1.000 personen. Daarnaast blijkt ook uit administratieve gegevens van de RVA dat slechts een heel beperkt deel van de personen die een RVA-uitkering ontvangen wegens ouderschapsverlof, dit opneemt voor 4 opeenvolgende maanden. We achtten het daarom onwaarschijnlijk dat het een impact had op de schattingen van de werkgelegenheid en corrigeerden niet voor de gewijzigde meting van ouderschapsverlof.

4.1.2.4 Seizoenarbeiders: geen correcties

Tot en met 2020 bevatte de EAK-vragenlijst geen afzonderlijke vragen of specificaties voor seizoenarbeiders, dus werden ze als werkend geteld wanneer ze aan het werk waren tijdens de referentieweek of wanneer ze antwoordden dat ze tijdelijk afwezig waren van hun werk. Vanaf 2021 worden seizoenarbeiders buiten het seizoen alleen nog als werkend beschouwd als ze aangeven ook tijdens het laagseizoen nog regelmatig taken of klusjes (bijv. onderhoudswerk) uit te voeren voor hun baan of bedrijf. Uit de cijfers van 2021 blijkt dat het opnieuw slechts gaat om een kleine groep. Het totaal aantal personen dat aangeeft afwezig te zijn vanwege seizoenswerk bedraagt gemiddeld 3.200 personen en 1.400 onder hen geven aan dat ze buiten het seizoen

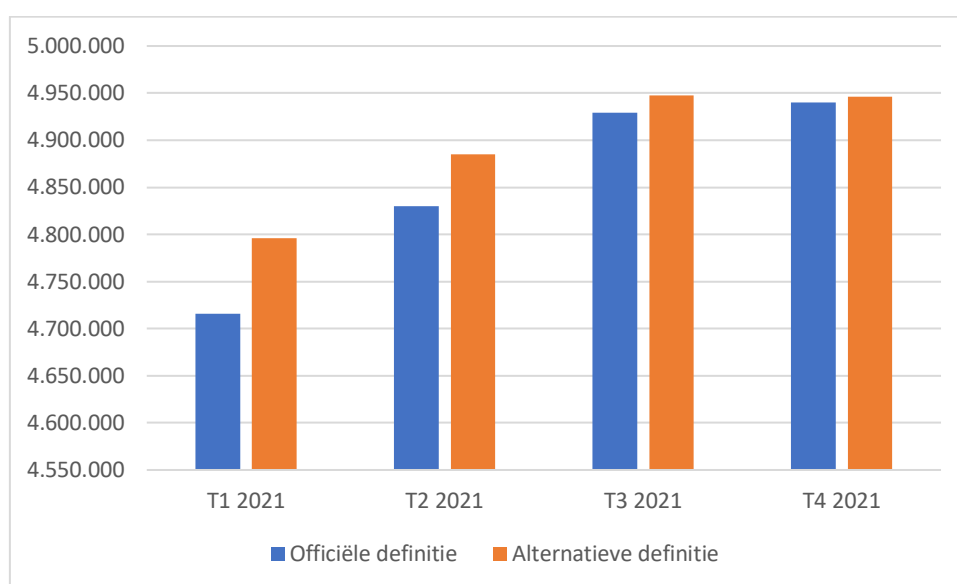
regelmatig taken of kleine klussen uitvoeren voor het werk of de onderneming. Ook hier concluderen we dus dat de impact op de schattingen van de werkgelegenheid verwaarloosbaar klein is en hebben we niet gecorrigeerd voor deze gewijzigde meting van seizoenarbeiders.

4.1.3 Nationale cijfers: geen herziening

In tegenstelling tot de reeksen die aan Eurostat geleverd werden in het kader van het backcastingproject, besloten we voor nationale doeleinden geen aanpassingen te doen aan de officiële reeksen. Met uitzondering van jaargang 2020 is de herziening dermate klein en wegen de voordelen niet op tegen de praktische nadelen ervan. Het backcasten van de oude reeksen zou bovendien de illusie kunnen wekken dat het om volledig breukvrije reeksen gaat, wat gezien de hervorming van 2017 onmogelijk het geval kan zijn. We mogen ervan uitgaan dat de verschillende methodologische hervormingen van 2017 gezorgd hebben voor een grotere breuk in de reeksen dan de introductie van de nieuwe vragenlijst in 2021.

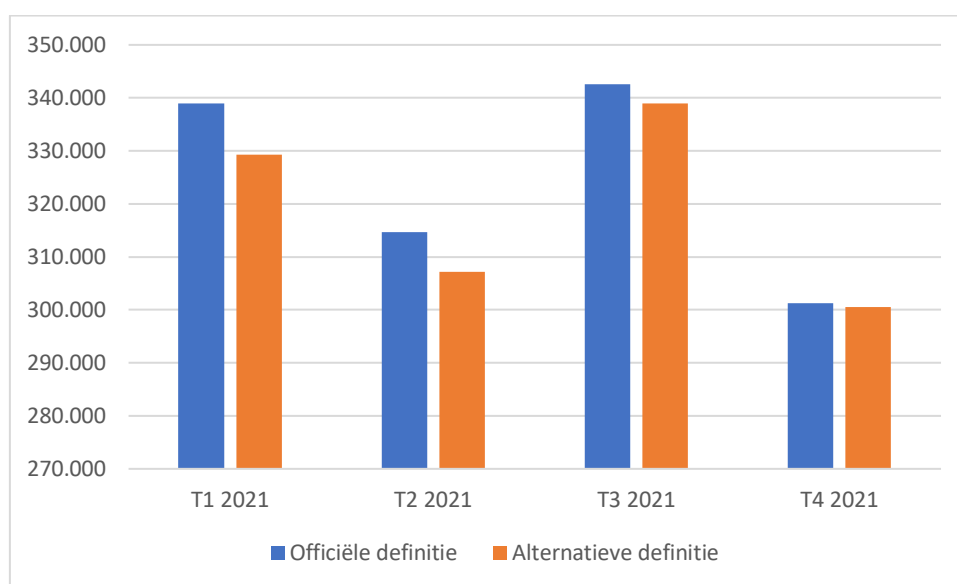
Wel hebben we een omgekeerde redenering gevolgd, namelijk in plaats van de oude reeksen aan te passen aan de nieuwe definitie hebben we in 2021 alternatieve indicatoren gepubliceerd, waarbij de tijdelijk werklozen voor een duur van meer dan drie maanden behandeld werden zoals in de oude definitie (als werkenden). Binnen de eigen nationale context is het ook logischer om die personen als werkend te beschouwen gezien zij hun job blijven behouden, net zoals de rechten die daarmee gepaard gaan (zoals op vlak van pensioen en sociale zekerheid) en ze ook tot 70% van hun loon blijven ontvangen. Ook was het effect van deze gewijzigde component beperkt tot de periode waarin omwille van de COVID-19-pandemie massaal gebruik gemaakt werd van het systeem van tijdelijke werkloosheid wegens overmacht én die bovendien ook de duur van drie opeenvolgende maanden kon overschrijden. Naarmate de COVID-19-maatregelen steeds meer versoepeld werden, zagen we in 2021 duidelijk dat deze groep elk kwartaal kleiner werd en dat het verschil tussen de officiële en zogenaamde alternatieve werkgelegenheids- en werkloosheidscijfers geleidelijk aan uitdoofde. Waar er in het eerste kwartaal van 2021 nog 80.000 tijdelijk werklozen met een duur van meer dan drie maanden genoteerd werden, daalde dat aantal naar 55.000 in het tweede kwartaal, 19.000 in het derde kwartaal en 6.000 in het vierde kwartaal. Grafieken 4, 5 en 6 tonen respectievelijk het aantal werkenden, het aantal werklozen en het aantal inactieven van 15 jaar en ouder volgens de officiële definities en volgens de alternatieve definities.

Grafiek 4: Aantal werkenden van 15 jaar en ouder volgens de officiële en alternatieve definitie* (T1 2021 - T4 2021)

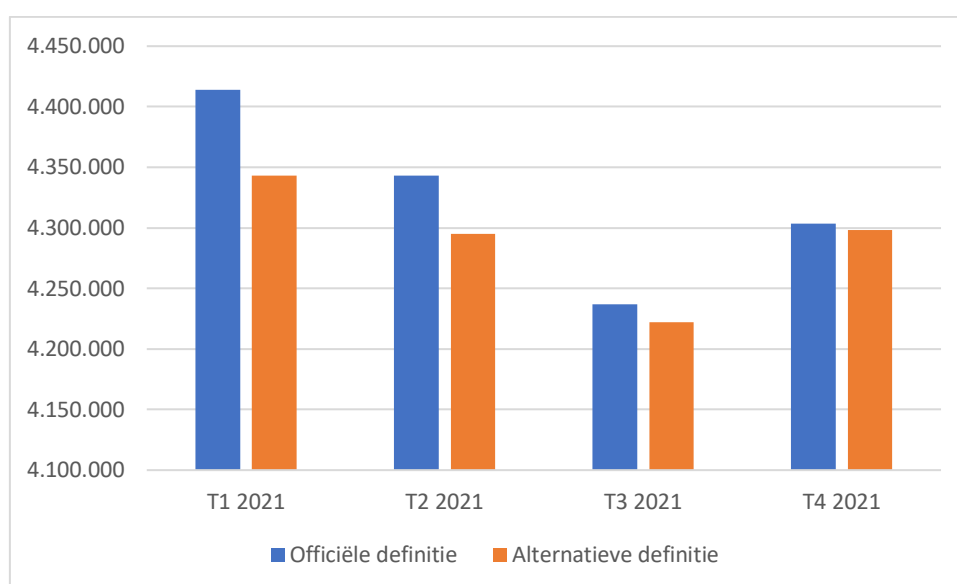
* Tijdelijk werklozen voor een duur van meer dan drie maanden worden in de alternatieve definitie als werkend beschouwd

Grafiek 5: Aantal werklozen van 15 jaar en ouder volgens de officiële en alternatieve definitie* (T1 2021 - T4 2021)

* Tijdelijk werklozen voor een duur van meer dan drie maanden worden in de alternatieve definitie als werkend beschouwd

Grafiek 6: Aantal inactieven van 15 jaar en ouder volgens de officiële en alternatieve definitie* (T1 2021 - T4 2021)

* Tijdelijk werklozen voor een duur van meer dan drie maanden worden in de alternatieve definitie als werkend beschouwd

4.2 Breuk in de resultaten over de arbeidsduur

In punt 3.3 werden de wijzigingen aan de vragen over arbeidsduur opgesomd. Als gevolg van de doorgevoerde wijzigingen verwachtten we een breuk in de resultaten over arbeidsduur, meer bepaald een daling van het gemiddeld aantal effectief gewerkte uren in vergelijking met de vorige meting en dit omwille van de meer gedetailleerde vragen over afwezigheden en de maximumlimiet van 95 uren (in plaats van 97 uren vroeger).

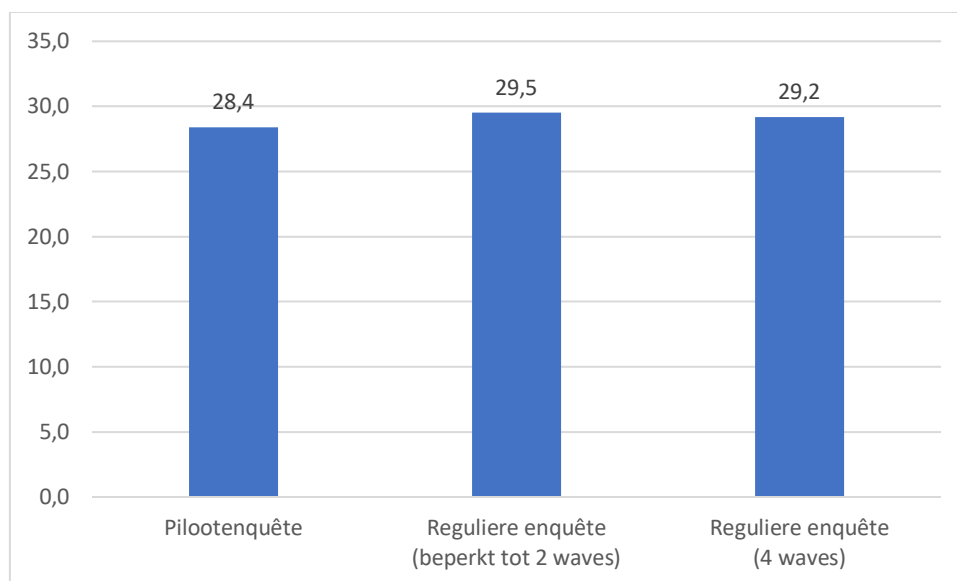
Hierna vergelijken we eerst de resultaten van de pilootenquête met die van de reguliere enquête en daarna vergelijken we de officiële resultaten van 2021 met die van de voorgaande jaren.

4.2.1 Vergelijking resultaten van de pilootenquête en de reguliere enquête

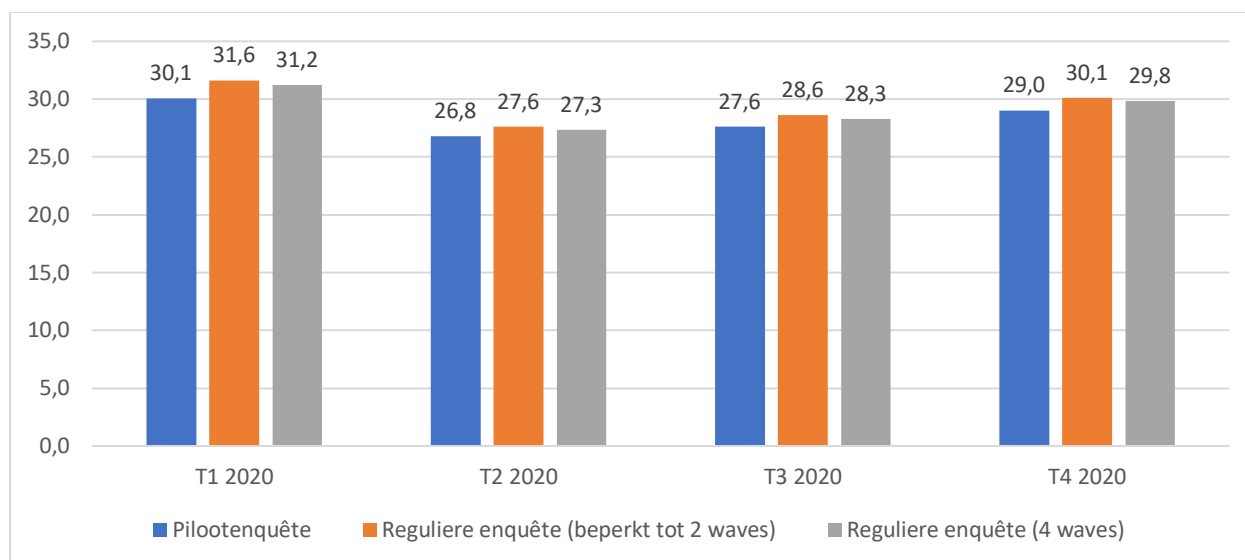
In grafiek 7 plaatsen we het gemiddeld aantal effectief gewerkte uren per week op basis van de pilootenquête naast de resultaten gebaseerd op de reguliere enquête waarbij we ons beperken tot de eerste twee waves (zie punt 2.2) enerzijds en de officiële resultaten (gebaseerd op de vier waves) anderzijds.

In deze grafiek is het gemiddeld aantal effectief gepresteerde uren in de hoofdjob opgenomen van alle werkenden, met inbegrip van degenen die niet gewerkt hebben tijdens de referentieweek. De cijfers hebben betrekking op het jaar 2020. Hieruit blijkt dat de gemiddelde arbeidsduur het laagst is volgens de pilootenquête (28,4 uur per week), gevolgd door de officiële resultaten van de reguliere enquête (gebaseerd op de 4 waves) (29,2 uur per week) en de reguliere enquête beperkt tot 2 waves (29,5 uur). Hetzelfde geldt voor de kwartaalresultaten (grafiek 8).

We dienen er hier evenwel rekening mee te houden dat er in de pilootenquête (nieuwe definities) en de reguliere enquête (oude definities) een verschillende werkgelegenheidsdefinitie werd gebruikt. Het grootst verschil tussen de oude en nieuwe werkgelegenheidsdefinitie is de behandeling van tijdelijk werklozen met een duur langer dan drie maanden. Mocht de definitie van 2021 gebruikt zijn in de reguliere enquête van 2020, waren de tijdelijk werklozen met een duur van meer dan drie maanden niet als werkend beschouwd geweest en dus uitgesloten geweest in de berekening van de gemiddelde effectieve arbeidsduur in 2020. Als gevolg daarvan zou het gemiddeld aantal effectief gewerkte uren hoger gelegen hebben in de reguliere enquête, hetgeen het verschil tussen de resultaten van de pilootenquête en de reguliere enquête nog groter zou gemaakt hebben. Om dit aan te tonen, bekijken we de resultaten van het eerste kwartaal van 2020 van naderbij, dit is namelijk een kwartaal zonder tijdelijk werklozen met een duur langer dan drie maanden. In dit kwartaal bedraagt het verschil tussen de resultaten van de pilootenquête en de reguliere enquête (beperkt tot 2 waves) 1,5 uur (grafiek 8). Zoals verwacht ligt de gemiddelde arbeidsduur berekend volgens de vanaf 2021 te implementeren modelvragenlijst lager dan de gemiddelde arbeidsduur volgens de oude vragenlijst die tot 2020 werd toegepast in de reguliere enquête. Dit is ook het geval in de andere 3 kwartalen van 2020, maar het verschil is kleiner (0,8 uur in T2, 1,0 in T3 en 1,1 in T4). Dit houdt hoogstwaarschijnlijk verband met het hogere aantal tijdelijk werklozen met een duur langer dan drie maanden en hun impact op de werkgelegenheidsdefinitie.

Grafiek 7: Gemiddeld aantal effectief gepresteerde uren per week* – alle werkenden – hoofdjob (2020)

*Werkenden die niet gewerkt hebben tijdens de referentieweek (= 0 uren gewerkt) zijn inbegrepen

Grafiek 8: Gemiddeld aantal effectief gepresteerde uren per week* – alle werkenden – hoofdjob - kwartaalresultaten (2020)

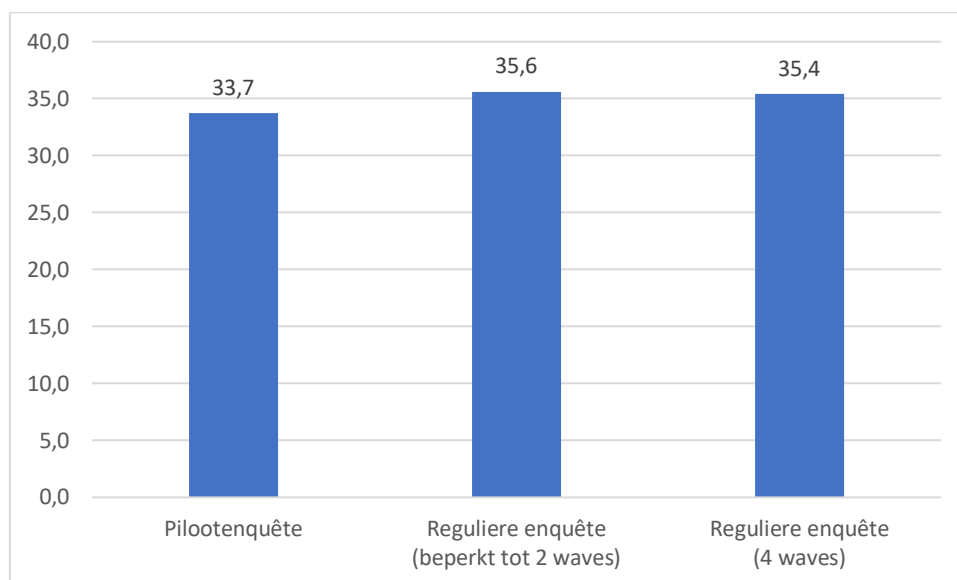
*Werkenden die niet gewerkt hebben tijdens de referentieweek (= 0 uren gewerkt) zijn inbegrepen

Een andere manier om de resultaten van de pilootenquête beter te vergelijken met de reguliere enquête is het uitsluiten van personen die niet werkten tijdens de referentieweek. Op die manier worden personen in tijdelijke werkloosheid voor een duur langer dan drie maanden zowel in de pilootenquête als in de reguliere enquête uitgesloten.

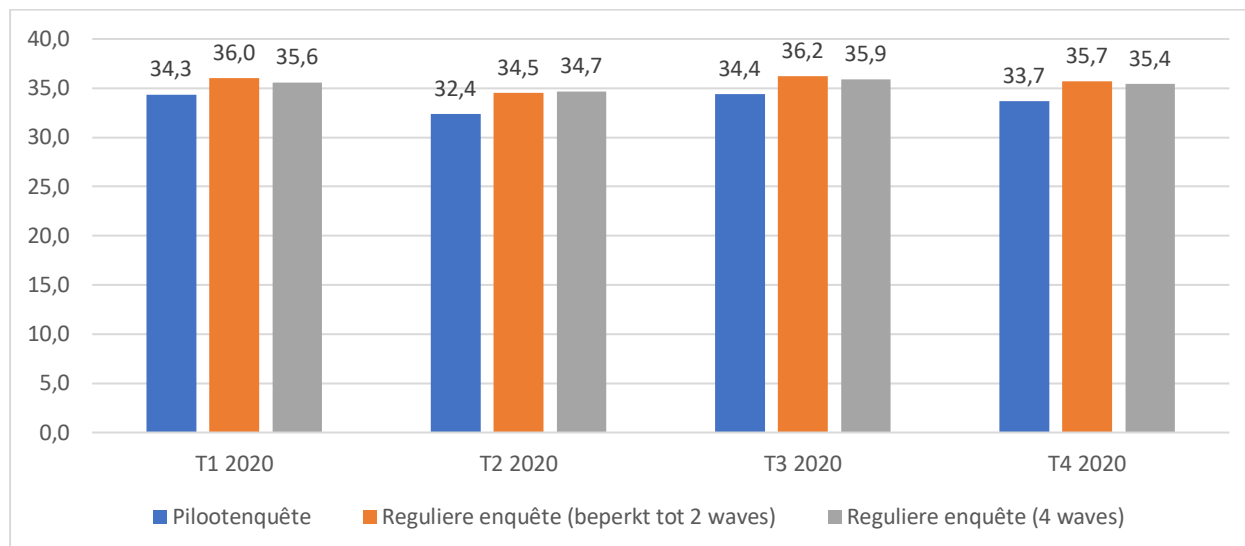
Uit grafiek 9 blijkt dat er een verschil van 1,9 uur is tussen de gemiddelde wekelijkse effectieve arbeidsduur gemeten volgens de pilootenquête enerzijds en volgens de reguliere enquête beperkt tot 2 waves anderzijds. Het verschil is het grootst in het tweede kwartaal van 2020 (2,1 uur) (grafiek 10), dit is het kwartaal met de grootste impact van de COVID-crisis op het aantal gewerkte uren. We veronderstellen dat de vragenlijst van 2021 beter halve of volledige dagen afwezigheid omwille van tijdelijke werkloosheid (wegens overmacht of economische redenen) meet dan de vroegere vragenlijst. Dit zou ook het lichtjes grotere verschil tussen de 2 metingen in kwartalen 2 en 4 van 2020 kunnen verklaren, waarin tijdelijke werkloosheid voor enkele (halve) dagen in de referentieweek vaker voorkwam dan in kwartalen 1 en 3 van 2020.

Op basis van de vergelijking van de pilootenquête met de reguliere enquête beperkt tot de 2 eerste waves, zouden we dus kunnen besluiten dat het gemiddeld aantal effectief gewerkte uren ongeveer 1,5 tot 2 uur lager ligt als gevolg van de nieuwe vragenlijst. Anderzijds stellen we ook vast dat de gemiddelde arbeidsduur 0,2 uur lager ligt als gewerkt wordt met 4 waves in plaats van 2 waves.

Grafiek 9: Werkenden die minstens 1 uur gewerkt hebben tijdens de referentieweek: gemiddeld aantal effectief gepresteerde uren per week – hoofdjob (2020)

Grafiek 10: Werkenden die minstens 1 uur gewerkt hebben tijdens de referentieweek: gemiddeld aantal effectief gepresteerde uren per week – hoofdjob – kwartaalresultaten (2020)

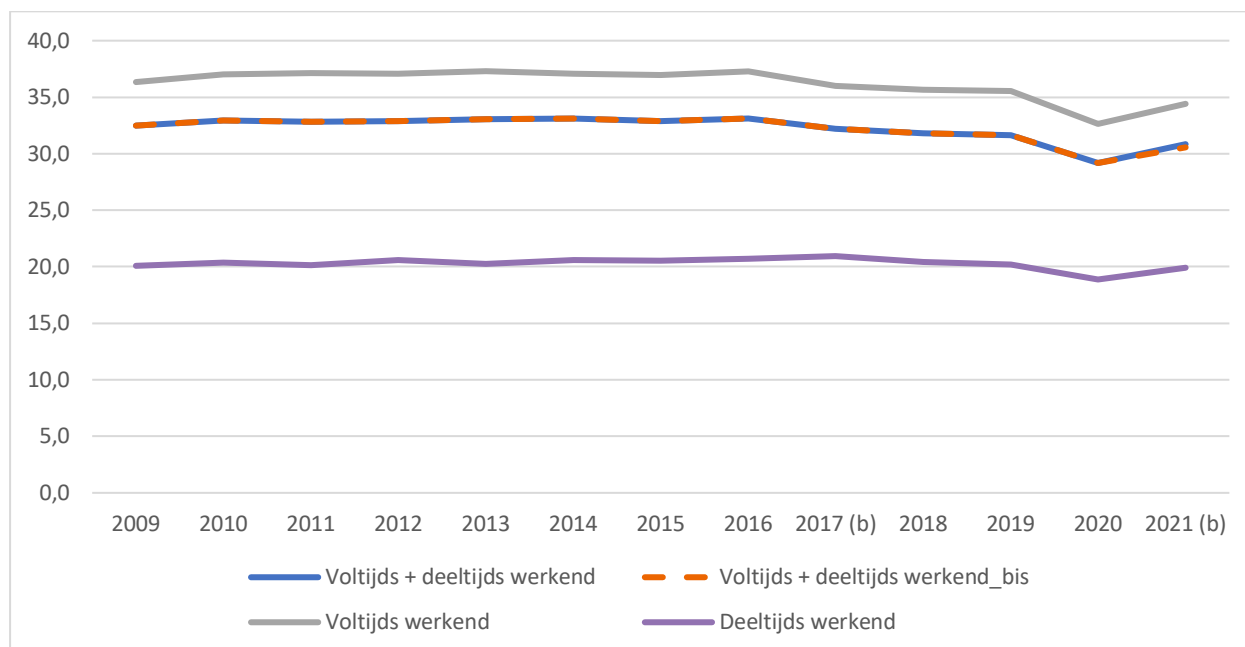
4.2.2 Vergelijking resultaten 2021 met de officiële resultaten van de vorige jaren

4.2.2.1 Jaarresultaten

Wanneer we de officiële jaarlijkse resultaten van de gemiddelde effectieve arbeidsduur per week bekijken (grafiek 11), zien we een vrij stabiele reeks tussen 2009 en 2016 met een gemiddelde van ongeveer 33 uur per week voor voltijds en deeltijds werkenden samen. Daarna noteren we een kleine daling in 2017 met een gemiddelde van 32,2 uur per week (breuk als gevolg van de methodologische hervorming). Die daling zet zich vervolgens lichtjes verder tot een gemiddelde van 31,6 uur in 2019. In 2020 daalt de gemiddelde effectieve arbeidsduur per week sterk als gevolg van de COVID-19-crisis. Indien, zoals in grafiek 11, alle werkenden in beschouwing genomen worden, ook degenen die niet gewerkt hebben tijdens de referentieweek, dan daalt de gemiddelde effectieve arbeidsduur tussen 2019 en 2020 van 31,6 uur naar 29,2 uur per week. In 2021 noteren we een lichte toename van de arbeidsduur naar een gemiddelde van 30,8 gewerkte uren per week, hetgeen onder het niveau van voor de crisis blijft. De heropleving van de arbeidsmarkt in 2021 zorgt enerzijds voor een toename van de arbeidsduur maar anderzijds was de crisis niet over en werd nog frequent gebruik gemaakt van tijdelijke werkloosheid¹³, hetgeen zich vertaalt in een lagere gemiddelde arbeidsduur.

We dienen er ook rekening mee te houden dat de wijziging van de werkgelegenheidsdefinitie voor een toename van de gemiddelde effectieve arbeidsduur van werkenden (inclusief degene die niet gewerkt hebben) heeft gezorgd in 2021. Mocht die definitie ongewijzigd gebleven zijn in 2021, zouden 40.000 personen die 0 uren gewerkt hadden omwille van tijdelijke werkloosheid met een duur van meer dan drie maanden in rekening gebracht geweest zijn voor de berekening van de gemiddelde effectieve arbeidsduur. Omwille van de gewijzigde werkgelegenheidsdefinitie worden die tijdelijk werklozen niet meer bij de werkenden geteld. Mochten ze, zoals in 2020, als werkend beschouwd geweest zijn, zou de gemiddelde effectieve arbeidsduur in 2021 30,6 uur per week bedragen in plaats van 30,8 uur (zie voltijds + deeltijds werkend_bis in grafiek 11).

Grafiek 11: Gemiddeld aantal effectief gepresteerde uren per week* - alle werkenden – hoofdjob (2009-2021)

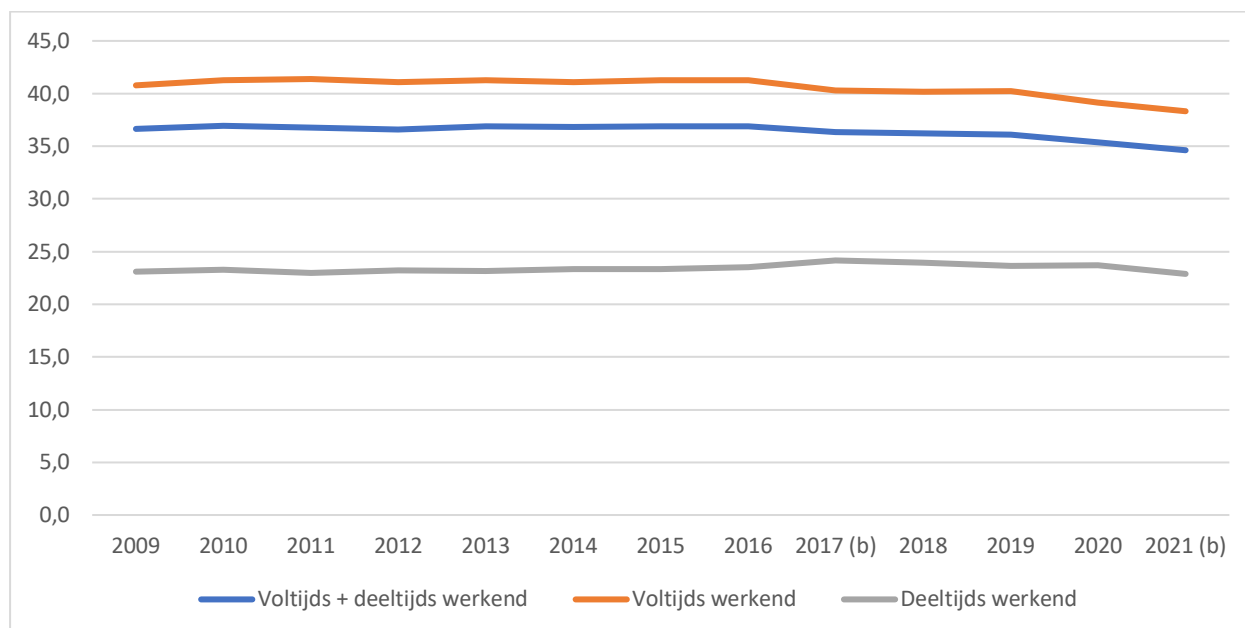
*Werkenden die niet gewerkt hebben tijdens de referentieweek (= 0 uren gewerkt) zijn inbegrepen

¹³ Indien de duur van de (voltijdse) tijdelijke werkloosheid minder is dan drie maanden, blijft de respondent als werkend beschouwd worden.

Wanneer we de personen met een job die afwezig waren tijdens de volledige referentieweek buiten beschouwing laten (grafiek 12), is de daling van het gemiddeld aantal effectief gewerkte uren per week minder uitgesproken. Tussen 2019 en 2020 daalt de gemiddelde effectieve arbeidsduur van 36,1 uur naar 35,4 uur per week. Maar in tegenstelling tot wat we zien wanneer we ook werkenden die 0 uren gewerkt hebben in beschouwing nemen, blijft de gemiddelde arbeidsduur van personen met een job die minstens 1 uur gewerkt hebben tijdens de referentieweek ook in 2021 dalen, naar 34,6 uur per week. Mogelijke verklaringen hiervoor zijn:

- Een verschuiving in het type tijdelijke werkloosheid. Uit tabel 4 blijkt dat het gemiddeld aantal tijdelijk werklozen die de ganse referentieweek afwezig waren in 2020 veel hoger lag dan in 2021 (gemiddeld 150.000 personen in 2020 tegenover gemiddeld 19.000 in 2021). Dus wanneer die groep weggelaten wordt bij de berekening van het gemiddeld aantal effectief gewerkte uren, is de impact veel groter in 2020 dan in 2021 toen er veel minder personen waren met 0 gewerkte uren. Een groot deel van de personen die 0 uur gewerkt hebben in 2020, zal mogelijks in 2021 opnieuw aan de slag gegaan zijn, maar zal misschien nog steeds minder uren werken dan voor de crisis, hetgeen in een lagere gemiddelde arbeidsduur resulteert dan voor de COVID-19-crisis.
- Een effect van de gewijzigde meting van de arbeidsduur, hetgeen we ook al observeerden op basis van de pilootenquête. Het gaat hierbij dan vooral om een betere meting van kleine afwezigheden, hetgeen resulteert in een cijfer dat in 2021 nog steeds anderhalf uur lager ligt dan in 2019.

Grafiek 12: Werkenden die minstens 1 uur gewerkt hebben tijdens de referentieweek: gemiddeld aantal effectief gepresteerde uren per week – hoofdjob (2009-2021)

Tabel 4: Aantal werkende personen in tijdelijke werkloosheid wegens overmacht (COVID-19) of wegens economische redenen (werkende bevolking), als reden om niet te werken of om minder te werken* (x 1.000)

	T1 2020	T2 2020	T3 2020	T4 2020	Y 2020	T1 2021	T2 2021	T3 2021	T4 2021	Y 2021
Werkte niet tijdens de referentieweek	69	377	51	103	150	36	20	8	11	19
Werkte minder tijdens de referentieweek	46	230	56	61	98	94	59	31	29	53

* resultaten gebaseerd op verschillende vragen in 2020 en 2021 + resultaten voor 2021 zonder tijdelijke werkloosheid voor meer dan drie maanden.

4.2.2.2 Kwartaalresultaten

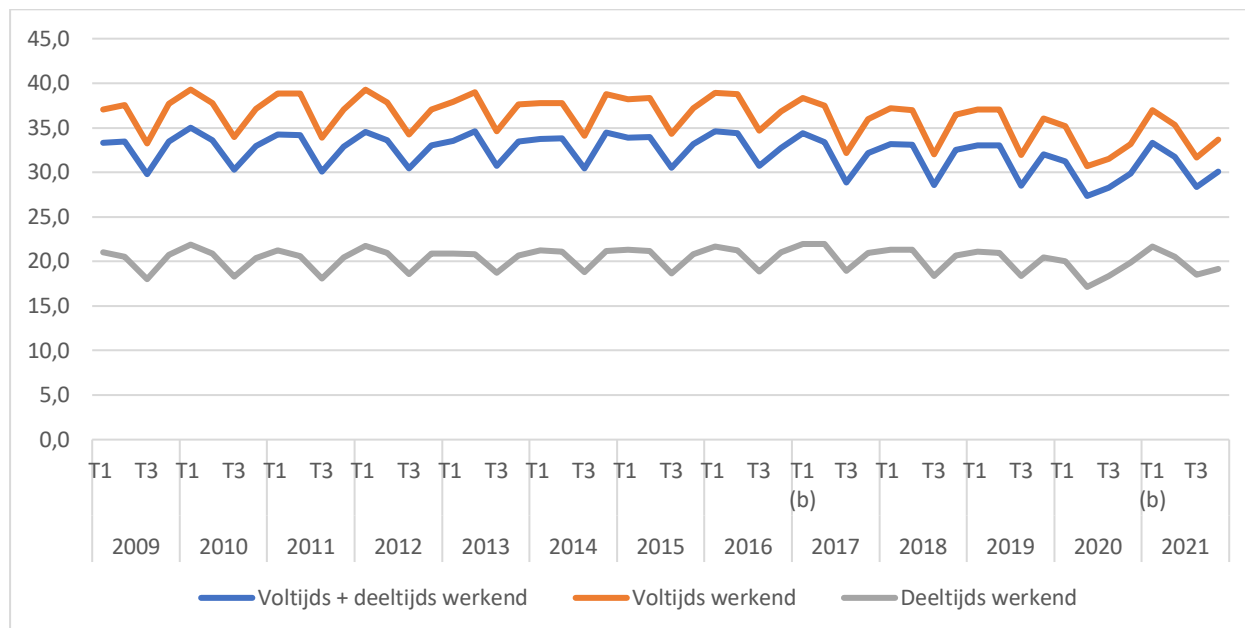
Wanneer we de kwartaalresultaten over een langere periode bekijken, zien we opnieuw een daling van de gemiddelde effectieve arbeidsduur vanaf 2017 (breuk omwille van de methodologische hervorming). Maar anders dan verwacht, ligt het gemiddeld aantal gewerkte uren in het eerste kwartaal van 2021 iets hoger (33,3 uur) dan in de eerste kwartalen van 2018 (33,2 uur) en 2019 (33,0 uur) (grafiek 13). Los van de twee mogelijke verklaringen die we hierboven aanhaalden (verschuiving van het type tijdelijke werkloosheid en gewijzigde meting van de arbeidsduur), kan er ook een tegenovergesteld effect zijn omwille van enkele technische problemen bij de start van het veldwerk in het eerste kwartaal van 2021. Door die technische problemen kon het veldwerk pas later dan voorzien starten waardoor het interview voor de eerste referentieweken van 2021 niet onmiddellijk na de referentieweek kon plaatsvinden. Mogelijks zijn sommige respondenten daardoor bepaalde afwezigheden in het begin van het jaar vergeten te rapporteren. Het feit dat de eerste referentieweek later en na de feestdagen startte (4 januari) dan in 2018 (1 januari) en 2019 (31 december) kan ook een rol spelen in de lichtjes hogere gemiddelde arbeidsduur in het eerste kwartaal van 2021 dan in de eerste kwartalen van 2018 en 2019.

In het tweede, derde en vierde kwartaal van 2021 ligt de gemiddelde effectieve arbeidsduur onder die van dezelfde kwartalen in de jaren voor de COVID-19-crisis. Dit bevestigt de hypothese van een effect van de nieuwe meting van de arbeidsduur, gecombineerd met het feit dat nog steeds een aanzienlijk aantal mensen in tijdelijke werkloosheid zijn.

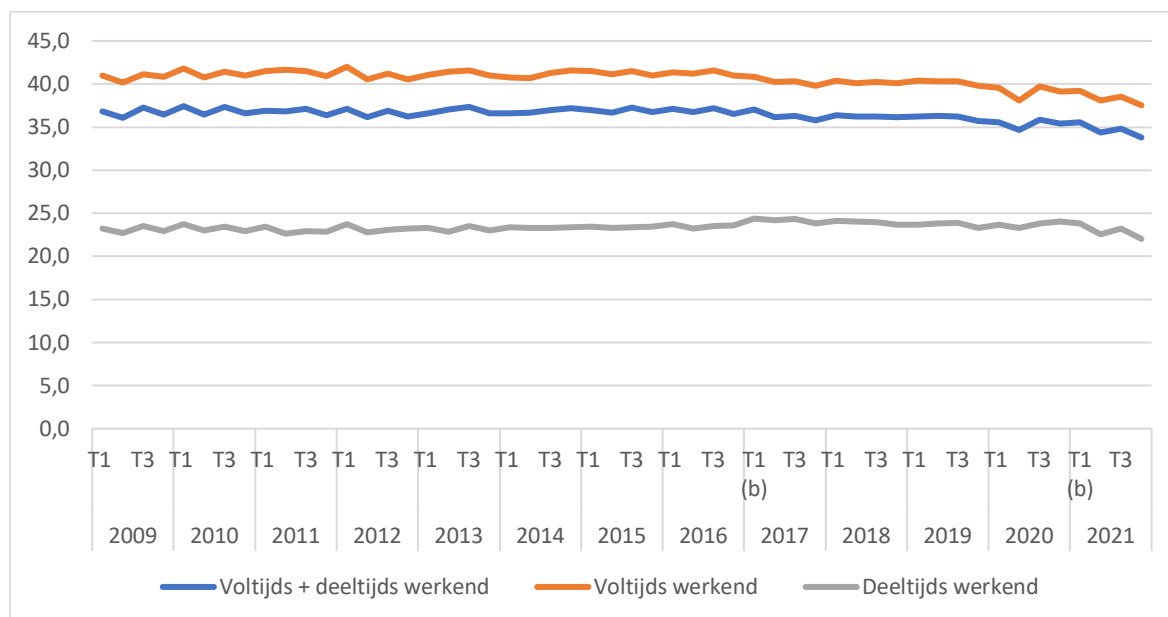
Wanneer we enkel werkenden in rekening brengen die minstens 1 uur gewerkt hebben tijdens de referentieweek (grafiek 14), zien we dat het gemiddeld aantal gewerkte uren voor alle kwartalen, behalve het eerste, lager ligt in 2021 dan in 2020.

Grafiek 13: Gemiddeld aantal effectief gepresteerde uren per week* - alle werkenden – hoofdjob (T1 2009 – T4 2021)

*Werkenden die niet gewerkt hebben tijdens de referentieweek (= 0 uren gewerkt) zijn inbegrepen

Grafiek 14: Werkenden die minstens 1 uur gewerkt hebben tijdens de referentieweek: gemiddeld aantal effectief gepresteerde uren per week – hoofdjob (T1 2009 – T4 2021)

5 Conclusie

In deze analyse hebben we beschreven hoe Statbel de nieuwe kaderverordening inzake geïntegreerde Europese sociale statistieken (IESS FR) in de enquête naar de arbeidskrachten (EAK) heeft geïmplementeerd. Om tegemoet te komen aan de verplichtingen uit dit kaderreglement werd de EAK-vragenlijst volledig vernieuwd, werden de nieuwe werkgelegenheids- en werkloosheidsdefinities geïmplementeerd en werden modelvragenlijsten gebruikt om het arbeidsmarktstatuut en de arbeidsduur op een meer uniforme manier te meten. Dit alles heeft tot doel de vergelijkbaarheid tussen de EU-lidstaten te verhogen.

Ondanks de moeilijke omstandigheden op het vlak van dataverzameling als gevolg van de COVID-19-crisis, is Statbel erin geslaagd de nieuwe EAK-vragenlijst vanaf 2021 succesvol in te voeren en het effect van de gewijzigde meting op de werkgelegenheid en werkloosheid enerzijds en op de arbeidsduur anderzijds in te schatten.

Het is vooral de gewijzigde definitie van werkgelegenheid die in 2021 een impact had op de werkgelegenheids- en werkloosheidsresultaten. Mochten tijdelijk werklozen met een duur van meer dan drie maanden - zoals vroeger – als werkend geclassificeerd geweest zijn, dan had het aantal werkenden in 2021 40.000 eenheden hoger en het aantal werklozen en inactieven respectievelijk 5.000 en 35.000 eenheden lager gelegen. Gezien het aantal tijdelijk werklozen met een duur van meer dan drie maanden in normale omstandigheden beperkt of onbestaand is, verwachten we voor de komende jaren weinig invloed van deze definitiewijziging. Andere wijzigingen hebben slechts een beperkte invloed op de werkgelegenheids- en werkloosheidscijfers.

Het introduceren van de door Eurostat beschikbaar gestelde modelvragenlijst over arbeidsduur heeft een neerwaarts effect op het gemiddeld aantal effectief gewerkte uren per week, onder andere omwille van een betere meting van afwezigheden. We kunnen concluderen dat het gemiddeld aantal gewerkte uren per week ongeveer 1,5 tot 2 uur lager ligt als gevolg van het gebruik van de nieuwe vragenlijst.

Bijlage 1: Vorige en huidige definities van werkgelegenheid en werkloosheid

Definitie werkenden:

Vroeger (tot en met 2020):

Personen met een betrekking zijn alle personen van 15 jaar en ouder die:

- a) gedurende de referentieweek minstens één uur werk verrichtten voor loon of salaris of voor winst. Daar horen ook de meewerkende familieleden bij.
- b) die een baan hadden maar tijdens de volledige referentieweek niet gewerkt hebben

Vanaf 2021 (nieuwe operationele definitie van de ILO (Resolution ICLS 2013))

Werkenden zijn personen van 15 tot en met 89 jaar die tijdens de referentieweek behoorden tot een van de volgende categorieën:

- a) personen die tijdens de referentieweek ten minste één uur voor loon of voor winst hebben gewerkt, met inbegrip van meewerkende gezinsleden;
- b) personen met een baan of zelfstandige activiteit die tijdelijk niet aan het werk waren tijdens de referentieweek, maar die een arbeidsverhouding hadden, waarbij de volgende groepen worden geacht een arbeidsverhouding te hebben:
 - personen die niet aan het werk zijn wegens vakantie, werktijdregelingen, ziekteverlof, moederschaps- of vaderschapsverlof;
 - personen die een opleiding volgen in verband met hun baan;
 - personen met ouderschapsverlof die in verband met hun baan een inkomen of uitkering ontvangen en/of daar recht op hebben, of die naar verwachting maximaal drie maanden ouderschapsverlof zullen nemen;
 - seizoenarbeiders buiten het seizoen, wanneer zij regelmatig taken en opdrachten blijven uitvoeren in het kader van hun baan of zelfstandige activiteit, met uitzondering van de naleving van wettelijke of administratieve verplichtingen;
 - personen die om andere redenen tijdelijk niet aan het werk zijn, waarbij de verwachte afwezigheidsduur maximaal drie maanden is.

Definitie IAB-werklozen:Tot en met 2020

Werklozen zijn personen tussen 15 en 74 jaar die:

- a) tijdens de referentieweek geen werk hadden, d.w.z. niet in loondienst of als zelfstandige werkten (gedurende ten minste één uur) en;
- b) voor werk beschikbaar waren, d.w.z. voor werk in loondienst of als zelfstandige beschikbaar waren binnen twee weken na de referentieweek en;
- c) actief werk zochten, d.w.z. gedurende de laatste vier weken met inbegrip van de referentieweek gerichte stappen hadden ondernomen om werk in loondienst of als zelfstandige te zoeken, of die werk hadden gevonden en binnen ten hoogste drie maanden zouden beginnen te werken.

Worden als gerichte stappen beschouwd (d.w.z. actief zoeken):

- contact opnemen met een openbaar arbeidsbureau om werk te vinden, ongeacht de partij die het initiatief neemt (vernieuwing van de inschrijving om zuiver administratieve redenen wordt niet als gerichte stap beschouwd);
- contact opnemen met een particulier arbeidsbemiddelingsbureau (uitzendbureau, gespecialiseerd wervingsbureau enz.) om werk te vinden;
- rechtstreeks contact met werkgevers opnemen;
- navragen bij vrienden, familie, vakvereniging enz.;
- advertenties plaatsen of daarop reageren;
- advertenties nauwlettend bekijken;
- een test of examen afleggen of een sollicitatiegesprek voeren;
- naar grond, gebouwen of apparatuur uitkijken;
- vergunningen, licenties of financiële middelen proberen te krijgen.

Vanaf 2021 (nieuwe operationele definitie van de ILO (Resolution ICLS 2013))

Werklozen zijn personen van 15 tot en met 74 jaar die:

- a) tijdens de referentieweek niet werkzaam waren en
- b) momenteel beschikbaar zijn voor werk, d.w.z. beschikbaar waren voor loondienst of een zelfstandige activiteit vóór het einde van de twee weken die volgden op de referentieweek, en
- c) actief werk zoeken, d.w.z. in de periode van vier weken die eindigde met de referentieweek actief zijn geweest om werk te zoeken als werknemer of zelfstandige, of een baan hebben gevonden die van start ging binnen een periode van maximaal drie maanden vanaf het einde van de referentieweek.

Actief werk zoeken omvat activiteiten zoals:

- personeelsadvertenties bekijken;
- personeelsadvertenties plaatsen of erop reageren;
- cv's online zetten of actualiseren;
- rechtstreeks contact opnemen met werkgevers;
- informeren bij vrienden, familieleden of kennissen;
- contact opnemen met een openbare dienst voor arbeidsvoorziening;
- contact opnemen met een particulier bureau voor arbeidsbemiddeling;
- een proef of examen afleggen of een sollicitatiegesprek voeren als onderdeel van een aanwervingsprocedure, en
- voorbereidingen treffen om een zelfstandige activiteit of eigen bedrijf op te zetten.

Bijlage 2: Schattingen en betrouwbaarheidsintervallen reguliere survey (2 waves) versus piloot survey 2020 (alle kwartalen) (x1000)

* 95% significantie; ** 99% significantie

		Schatting reguliere survey (nieuwe definitie toegepast)	Schatting piloot survey	Verschil	95CI Reguliere		95CI piloot		99CI reguliere		99CI piloot		99.9CI reguliere		99.9CI piloot	
					Onder-grens	Boven-grens	Onder-grens	Boven-grens	Onder-grens	Boven-grens	Onder-grens	Boven-grens	Onder-grens	Boven-grens	Onder-grens	Boven-grens
Werkgelegenheid	Totaal 20-64	4.579	4.458	121*	4.541	4.616	4.382	4.533	4.529	4.628	4.358	4.557	4.515	4.642	4.331	4.585
	Man 20-64	2.431	2.419	12	2.407	2.455	2.371	2.467	2.399	2.462	2.356	2.482	2.390	2.471	2.338	2.499
	Vrouw 20-64	2.148	2.039	109**	2.122	2.175	1.986	2.092	2.113	2.183	1.969	2.109	2.104	2.193	1.950	2.128
	Totaal 15-24	301	319	-18	287	316	291	347	283	320	282	356	278	325	271	367
	Man 15-24	171	191	-21	161	181	171	211	158	184	165	217	154	187	158	225
	Vrouw 15-24	131	128	3	121	140	109	146	119	143	103	152	115	146	97	159
	Totaal 25-64	4.320	4.204	115*	4.284	4.355	4.134	4.275	4.273	4.366	4.111	4.298	4.260	4.379	4.085	4.324
	Man 25-64	2.284	2.271	13	2.262	2.306	2.227	2.315	2.255	2.313	2.213	2.329	2.247	2.321	2.197	2.345
	Vrouw 25-64	2.036	1.933	102**	2.010	2.061	1.883	1.984	2.002	2.069	1.867	2.000	1.993	2.078	1.848	2.018
Werkloosheid	Totaal 15-64	313	375	-63*	295	330	340	410	290	336	329	421	283	342	317	434
	Man 15-64	177	190	-12	164	190	164	215	160	194	155	224	156	199	146	233
	Vrouw 15-64	135	186	-50**	125	146	165	207	121	149	158	214	118	153	150	221
	Totaal 15-24	61	84	-23*	54	69	69	100	51	71	64	105	48	74	59	110
	Man 15-24	33	51	-17*	28	39	40	62	26	40	36	65	24	42	32	69
	Vrouw 15-24	28	34	-6	23	33	23	44	21	35	20	47	19	37	16	51
	Totaal 25-64	251	291	-39	236	266	261	321	232	271	251	330	226	277	240	341
	Man 25-64	144	139	5	132	156	115	162	129	159	108	170	124	164	100	178
Vrouw 25-64	107	152	-45**	98	117	134	170	95	119	128	176	92	123	121	183	

OVER STATBEL

Statbel, het Belgische statistiekbureau, verzamelt, produceert en publiceert objectieve en pertinente cijfers over de Belgische economie, de samenleving en het territorium.

Op basis van administratieve databronnen en enquêtes produceert Statbel wetenschappelijk onderbouwde statistieken. De statistische resultaten worden op een gebruiksvriendelijke manier gepubliceerd, en zijn voor iedereen gelijktijdig beschikbaar.

De ingezamelde gegevens worden door Statbel louter voor statistische doelen gebruikt. Als statistiekbureau garanderen we ten allen tijde de privacy en de bescherming van vertrouwelijke gegevens.

Bezoek onze **website**

www.statbel.fgov.be

of contacteer ons

e-mail: statbel@economie.fgov.be

Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium)
North Gate - Koning Albert II-laan 16, 1000 Brussel
E-mail: statbel@economie.fgov.be

Ondernemingsnummer
0314.595.348

Verantwoordelijke uitgever
Philippe Mauroy

North Gate
Koning Albert II-laan 16
1000 Brussel

